

KAMIITHARI ÑAANTSI ISANKINATAKIRI MARCOS

Ikamantantakiri Juan Kiwaatan-taniri

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9,15-17; Jn. 1.19-28)

1 ¹Iroka okanta opoñaan-tanakari Kamiithari Ñaantsi tsika ikanta-kota Itomi Pawa, yoka Jesús Saipatzii-totaari. ²Iriitaki isankinata-kotakiri Kamantan-tzinkari Isafás, ikantzi: Pamini, aritaki nontyaantaki ityaaroni inkamanta-kotimi, Iriitaki witsikaan-timini tsika pinkina-paaki. ³Tzimatsi kaimapain-tsini otzisi-masiki, inkantan-tapaaki: Piwamiithatainiri Awinkathariti tsika inkinapaaki. Pinkimita-kaantiro itampatzikai-tziro awotsi. ⁴Tima pokaki Juan otzisi-masiki, ikamantantzi, ikinkithata-kota-paakiro tsika okanta-kota kiwaataantsi, inkantan-tapaaki: “Piwashaantajiro kaari-pirori, aritaki impyaakoi-tajimiro pikaaripiro-siri-witaka.” ⁵Oshiki pokaintsiri iñiiri Juan, Aapatyaawini-satzi, aajatzi poñaanain-chari pasiniki inampiki-payi Judá-iti. Ikinkithata-koyitakiro ikaaripiro-siri-waitzi, irootaki ikiwaatan-takariri Juan yokapayi anta Owaryiinkaariniki. ⁶Irootaki iithaaritari Juan, yontyii-tziro iwitzi ikyaakoitari, iwathakitakari misinantsi-masi. Iriira iwari kintori, iriiri iyaaki pitsi.^a ⁷Iroka ikantaki Juan ikinkithatzi: “Awotsikitaki matzirori ipinkathari-tsitzi, nopinkathatzi-tataikari naaka. Ti onkanti inkimita-kaantina impiratani noiyoontan-tyaari nonthopainiri ikyaantari iitziki. ⁸Apatziro-machiini nokiwaatantaro naaka nijaa. Iro kantacha, iriitaki kimitakaan-tyaaroni inkiwaatan-tairimi Tasorinkantsi.”

Ikiwaataka Jesús

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹Ikanta ipokaki Jesús ipoñaaakaro nampitsiki Kasiyakaawini saikatsiri anta Tapowiniki. Ikiwaata-wakiri Juan anta Owaryiinkaariniki. ¹⁰Iro

---

^a **1.6** ikyaakoitari = camello

isitowan-tanakyaarimi Jesús, ñaatziiro asitaryaa-nakityii-yaami inkiti, isaawiin-kasita-paakari Tasorinkantsi ikinapaaki jinoki isiyapaakari siro.

¹¹ Ikimaitatzii inkitiki ikantai-tanaki:

Awirokatakira Notomi notako-pirotani. Oshiki
nokimo-siri-wintakimi.

Inkaaripro-sirita-kaitirimi Jesús

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Ikanta Tasorinkantsi yaanakiri Jesús otzisi-masiki. ¹³ Ari inintawitakari Kamaari inkaaripro-sirita-kairimi. Tima oshiki kitaitiri isaikaki anta itzimayitzira kowiinkari atsikan-taniri, okaratzi 40 kitaitiri. Irojatzii ipokanta-paakari Maninkariiti yaminayita-paakiniri inintziri.^b

Yitanakari yantayitziri Jesús

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴ Ipoña a ikinanaki Jesús Tapowiniki ikamantantiro Kamiithari Ñaantsi tsika okanta-kota ipinkathari-wintantai Pawa. Aritaki yasitakoi-takiri irirori Juan. ¹⁵ Ikantan-tapaaki Jesús, ikamantantzi: “Monkarataka ñiñitan-tyaariri Pawa impinkathari-wintantai, pinkimisantajiro Kamiithari Ñaantsi. Piwashaanta-yitairo pikaaripro-siri-waitzi.”

Yaantai-tanakariri 4 simaatzinkari

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Ikanta isirithapyaata-nakaro Jesús inkaari anta Tapowiniki, ñaapaa-tziiri paitachari Simón itsipatakari iririntzi Andrés iikithajiitzi. Tima simaatzinkari inajiitzi. ¹⁷ Ikantapaakiri: “Piyaatina, osiyawaita-jyaaro iroñaaka iriimi atziri nosimaata-kaajyaami.” ¹⁸ Tima ti ishintanaki, yookanakiro isimaa-minto iyaatanakiri. ¹⁹ Iro iwaana-kityaa, ñaapaa-tziiri Jacobo, itomi Zebedeo, aajatzi Juan, iririntzi. Ari isaikajiitzi irirori iwitoki iwaipatziro isimaa-minto. ²⁰ Yamiña-nakiri aajatzi, iyaatanakiri. Ainiro isaikanaki iriri itsipayitari iratziriri.

Atziri yaakiri piyari

(Lc. 4.31-37)

²¹ Aritaki arijiitaka Jesús nampitsiki Capernaum. Okanta aparoni kitaitiri imakoryaan-taitari, ikyaapaaki yapatota-piintaita, ari iyomitaan-tapaaki. ²² Okiryaaantzi ikantajiita atziri-payi ikimiri. Tima ti omaantyyaa isintsinka iyomitaantzi, yanairi iyomitaantzi Yomitaan-taniri-payi. ²³ Ari isaikakiri atziri yaakiri piyari anta karapapankoki, kaimanaki irirori, ²⁴ ikantzi: “Jesús, Kasiyakaawini-satzi, noyotzimi naaka, awirokatakari

^b 1.13 Kamaari = Mishatantaniiri

Itasorintsiti Pawa. Iro pipokantari aka papirojiitina.”²⁵ Ari ikisathata-nakiri Jesús, ikantanakiri: “¡Pimairiti piyarí, pijatai! ²⁶Kaimanaki sintsiini atziri, impiyon-kawaitakaa-nakari iwiyariti, iwashaanta-najirira. ²⁷Okiryaaantzi ikantanaka atziri-payi, ikanta-wakaanaka: “¿Paitakama iroka? ¿Owakirama yomitaantsi onatzii? Imatziri yitsinampairi yisita-kota-kairi yaakiri piyari.” ²⁸Ikimakoi-tanakiri sintsiini Jesús maaroni anta Tapowiniki.

Yisita-kota-kaajiro Jesús irayiro Pedro

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹Ikanta isitowa-najira Jesús karapapankoki, yaanakiri Juan aajatzi Jacobo, ikinajiitanaki iwankoki Simón, isaikaki aajatzi Andrés iririntzi Simón. ³⁰Iro yariita-paaki-tyaa, ikantai-tawakiri: “Omatatziuro katsirinkantantsi irayiro Simón.” ³¹Aikiro ipithoka-sita-nakaro, yakatha-wakotakiro, imisaikakiro. Isita-kotanaki. Piriintanaka aminayita-wakiniri ompaityaa opawakiriri.

Yisita-kota-kaayitziri Jesús mantsiyari

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³²Okanta otsitiniityaanaki, yamaita-paakiniri Jesús oshiki mantsiyari, yamaita-kiniri aajatzi oshiki yaakiri piyari. ³³Ipiyotzi-mintai-tapaakari Jesús pankotsiki. ³⁴Yisita-kota-kaayitairi maaroni. Tira isiniti aparoni piyari iñaawaiti yisita-kota-kaayitzirira ikaratzi yaakayitziri. Tima iyotzi piyari tsika ipaita Jesús.

Iyomitaantzi Jesús maaroni Tapowiniki

(Lc. 4.42-44)

³⁵Okanta okitaititzi-mataki, ananinkanaka Jesús apaniroini, ijatiro otzisi-masiki, ari yamanapaaki. ³⁶Ikanta Simón itsipatakari ikaratzi iyaajiitziri, yamina-minatairi. ³⁷Ikanta iñaapajiri, ikantapajiri: “¡Yomitaanari! Yamina-minai-tatziimi.” ³⁸Yakanakiri irirori ikantzi: “Thami ajati, tira iro nompokan-tyaari nosaiki aka, ontzimatyii noyomitaan-tayiti pasiniki nampitsi.” ³⁹Ari okanta-tzimaitaka, ithonkakiro Jesús yaniitakiro Tapowini, iyomitaantaki tsika otzimayitzi karapapanko-payi maaroni nampitsiki, yisita-kota-kaayitaji oshiki yaakayi-witari piyari.

Yisita-kota-kairi omatziri pathaa-rontsi

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰Ipoña ipokaki omatziri pathaa-rontsi, ityirowa-sita-paakari Jesús, ikowa-kota-paakiri ikantziri: “Pinintzi-rika, aritaki onkantaki pisita-kota-kaajina.” ⁴¹Yaminanakiri Jesús, itako-sirita-nakari. Irootaki yakotan-tanakari

Jesús, itzinkakiri kapichiini, ikantziri: “Nonintzi, pisita-kotai.” ⁴² Isitanaki ipathaa-waiwita. Tikatsitanaki. ⁴³ Ikantawita-waari ijatajira inampiki, ⁴⁴ ikantziri: “Airo pikamanta-kotana. Apatziro piwanakiro pijata-sitiri Ompira-tasorintsitaari, pantantyaarori Ikantakaantani pairani Moisés, paanakiniri Pawa pipira patsipita-kaani, irootaki iyotantai-tyaari isita-kotajimi.” ⁴⁵ Iro kantacha ikamantantanaki pathaa-waiwita-chari anta nampitsiki tsika okanta yisita-kotan-taari. Iro kaari okamithantanta isaikanaji Jesús nampitsiki. Jataki otzisi-masiki, ari isaikakiri. Aritzimaitaka ipoka-sitziriri oshiki atziri.

Yisita-kota-kaajiri Jesús kisoporokiri

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

2 ¹ Awisaki tsika okaratzí kitaitiri, aajatzi ipiyaja Jesús nampitsiki Capernaum. Ikimayitawaji atziri-payi, ikantaitzi: “Ariitaja Jesús.” ² Ipiyotzi-winta-waari, ti yantita-paakyaaro pankotsi. Iyomitaa-yitapajiri maaroni. ³ Tzimatsi ⁴ atziri pokasita-kiriri Jesús yanata-kotakiri kisoporokita-sitiri. ⁴ Ti onkanti ñiiri, itzikakiri oshiki atziri piyotain-chari. Atiitanaki jinoki pankotsiki, iwinaakiro pankotsi tsika isaikaki Jesús, ari iwaniiryaa-kotakiri kisoporokiri. ⁵ Ikanta iyosirita-wakiri Jesús oshiki yawintaa-jiita-paakari, ñaanata-wakiri kisoporokiri, ikantziri: “¡Notomí! Ipyaakoi-tajimiro pikaaripiro-siri-witaka.” ⁶ Kimajiitaki Yomitaa-taniri, ikanta-siri-jiitanaki irirori: ⁷ “Ithainka-tasorintsitatzi yoka. Tima tikatsi kantironi impyaakotantiro kaari-pirori, apatziro imatziro Pawa.” ⁸ Yotaki Jesús ikinkithasiritakari, isampitakiri, ikantziri: “¿Paitama pikinkithasiri-waita-sitantari? ⁹ ¿Tima onkamiithati nonkantiri kisoporokiri: ‘Ipyaakoi-tajimiro pikaaripiro-siri-witaka?’ ¿Irooma pinintzi nonkantiri: ‘Pinkatziyi, paanajiro pinaryaa-minto, pijatai?’ ¹⁰ Iroñaaka piyotiri Itomi Atziri otzimi-motziri isintsinka aka kipatsiki, aritaki impyaakotairi kaaripiro-siri-witachari.” Ipthoka-sita-nakari kisoporokiri, ikantziri: ¹¹ “Nokantzimi Naaka, pinkatziyi, paanajiro pinaryaa-minto, pijatai piwankoki.” ¹² Katziyanaka kisoporokiriwitachari, yaanajiro inaryaan-tawitari, sitowanaki. Maaroni atziri ñaakiri, okiriryaantzi ikantajiitanaka ñaawajiri ijatai. Iwisiryaawinta-nakari Pawa, ikantajiitanaki: “Tira ñaapiinti siyaaroni iroka.”

Yamiñaa-nakiri Jesús Leví

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Ipoñaa yapiita-pajiro Jesús iyomitaa-yitapajiri atziri inkaari-thapyaaiki. Ari ipiyotzi-wintai-tawaari. ¹⁴ Ikanta yawisanaki Jesús, irojatzi ñaanta-paariri itomi Alfeo paitachari Leví. Isaiki irirori, iwakiri jiwari wirakocha isintsitanti yamaitiniri kiriiki, ikantapaakiri: “Piyaatina.” Ari ikatziyanaka irirori iyaatanakiri. ^c ¹⁵ Ikanta yariita-kaakari iwankoki iwakaiyaari Jesús, ari

^c 2.14 Leví = Mateo

itsipatakari iyomitaani-payi aajatzi pasini ikaratzi oyaata-piintziriri. Tima oshiki sintsitan-tatsiri yamaitiniri kiriiki jatanain-tsiri, ijatzitanaka oshiki kaari-piro-siririiti. Tima maaroni yakyootakiri Jesús ikaratzi oyaatakiriri. ¹⁶Ikanta Nasitantaniri-payi aajatzi Yomitaan-taniri-payi, iñaakiri Jesús yakyootziri ikaratzi sintsitan-tatsiri yamaitiniri kiriiki, oshiki aajatzi kaari-piro-siririiti. Isampitakiri iyomitaani Jesús, ikantziri: “¿Paitama itsipatan-tariri kaari-piro-siririiti, itsipatakari aajatzi sintsiwintan-tatsiri yamaitiniri kiriiki?” ¹⁷Ikimaki irirori Jesús, ikantzi: “Aririka imantsiyati atziri ipoka-sitziri aawintan-tzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tikatsi ininti irirori. Tima ti nompoka-sitiri naaka ikimita-kaantai-tziri kamiithasiriri inawita, nopoka-sita-tziiri kaari-piro-siriri nonkaima-siritajiri iwashaantairo kaari-pirori.”

Ikinkithata-kotziro Jesús itziwintaita

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸Tzimatsi pokasita-kiriri Jesús, isampita-paakiri ikantziri: “Itzita-piintakaro iyomitaani Juan iwariti, ari ikimitari iyomitaani Nasitantaniri-payi. ¿Paitama kaari itzitantaro piyomitaani awiroka?” ¹⁹Ari yakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Aririka intsipatai-tyaari aawakaa-chari, ¿arima intziwintai-tapaakya? Kimitaka airo, kimosiri inkantaityaa iwawaitaityaa. ²⁰Iroma apaata, aririka yaitakiri iimintaitari, aripaitira intziwintaityaa. ²¹Tima aaroni paisatori ikithaaitari, aririkami iwapatankai-tanta-kyaaro owakirari osapiki, aritaki osaraa-pirotanaki aririka ampithata-nakya owakirari osapiki. ²²Ari okimitari aajatzi, ti inkanta-piroyaa paisatori misinantsi-naki iwantai-tyaari airyaari iraitsiri. “Aririka iwantai-tyaari, aritaki isanaryaanaki, aparaata-siwaitakya iraitsiri aajatzi misinantsi-naki. Tima apatziro ikamiithatzi owakirari misinantsi-naki iwantai-tyaari.”

Isapiryaakitziro iyomitani Jesús okithoki pankirintsi kitaitiri

imakoryaan-taitari

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³Okanta kitaitiriki imakoryaan-taitari, ikinanaki Jesús pankirintsi-masiki. Ari isapirya-nakiri iyomitaani okithoki pankirintsi. ²⁴Ti onimotiri Nasitantaniri-payi, isampitakiri Jesús, ikantanakiri: “¿Paitama isapiryan-tarori piyomitaani? Tima ti osinitaa-ntsiti yantawaitaiti kitaitiriki imakoryaan-taitari.” ²⁵Yakanaki Jesús ikantzi: “¿Tima piñaanata-kotiri pinkatharini David ikowityaa-waitan-takari aantawityaariri itashi, itsipayitakari ikarajiitzi? ²⁶Tima ikyaaki David tasorintsi-pankoki impira-tasorintsi-piro-paititantari Abiatar, iwakaro yatantaitani tasorin-tsita-tsiri, ipakiri aajatzi itsipayitakari. Tima ti osinitaan-tsiwityaa iwaityaaro, intaini iwapiinta-yitaro Ompira-tasorintsiitaari.” ²⁷Aikiro ikantana-kitzii Jesús: “Tima iriitaki atziri-payi kantakaan-

tzirori otziman-takari kitaitiri imakoryaan-taitari. Tima ti kari kitaitiri imakoryaan-taitari kantakaan-tironi itziman-takari atziri-payi.
 28 Tima yoka Itomi Atziri pinkathari-pirori inatzii, yanairo kitaitiri imakoryaan-taitari.”

Atziri kisowakori
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

3 ¹Ipoñaa ikyaapaji Jesús karapapankoki. Ari isaikakiri atziri kisowakori. ²Inintai-tatziira iñitiri yisita-kota-kairi mantsiyari kitaitiri imakoryaan-taitari. Yamaakowintari, omatantyaari inkanta-koitiri. ³Ari ikaimakiri Jesús kisowakori, ikantziri: “Pimpoki, pisatikyaa niyaanki.” ⁴Isampitakiri ikaratzi piyotzi-winta-kariri, ikantziri: “¿Otzimikama sinitaa-ntsita-tsiri antiri kitaitiri imakoryaan-taitari? ¿Tima onkamiithati anisironkatantya, irooma kamiithatatsi awamaanti? ¿Tima onkamiithati antiro iroopirori, irooma kamiithatatsi ankaaripro-waiti?” Tikatsi akatsini. ⁵Yamina-nakiri Jesús piyotzi-minta-kariri, owatsimaa-sirita-nakiri iñaayitakiri kisosiri ikantajiitzi, ikantanakiri kisowakori: “Pitharyaa-wakotai.” Matanaka, akotsitanaji kamiitha. ⁶Ari isitowa-jiitanaki Nasitantaniri yapatojiitaka, jataki ikinkitha-waita-kairi aapatyaariri Herodes, ikantajiitzi: “¿Tsikama ankanti-rika Jesús ampyaakaan-tyaariri?”

Ipiyota-jiita inkaari-thapyaaiki

⁷Ikanta isitowanaji Jesús, ikinanaji inkaari-thapyaaiki itsipata-naari iyomitaani. Iyaariki iwanakiri Tapowini-satzi, nampiyitarori iipatsitiki Judá-iti, ⁸Aapatyaawini-satzi, Kiraarini-satzi, maaroni nampiyitarori intatzikiro Owaryiinkaarini. Ikimajiitaki aajatzi Mapini-satzi, Simaa-satzi, ikantaitzi: “Iñaakantaki Jesús oshiki kaari iñaapiintaitzi.” Pokajiitanaki iñiiri. ⁹Irootaki ikantan-tanakariri Jesús iyomitaani yamininiri pitotsi, airo yanawyaan-taitari. ¹⁰Tima imatakiro Jesús yisita-kota-kaayitaki oshiki. Itatyaanka-pirinikita-wakaaka mantsiyari inintzi yantanta-wakyaari kapichiini irako. ¹¹Ipoka-piinta-yitzi ikyaantasiritari piyari, ityirowa-sitari Jesús, ikaima-tzimaita sintsiini, ikantzi: “¡Awiroka Itomi Pawa!” ¹²Airo iyotzitan-taitari Jesús, ikisatha-yitziri.

Iyosiitaki Jesús 12 Tyaankaariiti
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³Ipoñaa itonkaanaki Jesús otzisiki. Ari ikaimakaan-takiri ikaratzi ookimota-kariri. Jaitjiitaki ikaratzi ikaimakaan-takiri. ¹⁴Aripaiti iyosiitaki 12 intsipata-piintyaari, iriyyitaki ipaitakiri Tyaantaariiti, iriitaki intyaankiri inkinkithata-kaantayiti. ¹⁵Ipasankyaakari yisita-kota-kaayitairi irirori mantsiyari, ikaratzi ikyaantasiritari piyari. ¹⁶Yoka

ikaratzi iyosiitakiri: Simón, ipaitakiri “Pedro,” (akantziri añaaniki aroka: “Kiraawiro.”) ¹⁷Ipoñaapaaka Jacobo itomi Zebedeo aajatzi Juan, irijatzi iririntzi Jacobo. Ipaitakiri “Boanerges,” (akantziri añaaniki aroka: “Otomi ookatha-rontsi.”) ¹⁸Ipoñaapaaka Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo, Tadeo, ipoñaapaaka Simón, Kisakotan-taniri. ^d
¹⁹Ipoñaapaaka Judas Nampitsiwiri, pithoka-sityaarini. Ipoña ipokaji Jesús pankotsiki. ^e

Kisimatziriri Tasorinkantsi

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23)

²⁰Ari ipiyotzi-minta-waari oshiki atziri-payi, ti onkanti ijata-painti iwajyaa Jesús. ²¹Tzimatsi kantain-tsiri: “Sinkiwintaka Jesús.” Irootaki ipokanta-witakari ishininka-payi okaakiini, yaanajirimi. ²²Ariijiita-paaka aajatzi Yomitaan-taniri ipoñaayitaka Aapatyaawiniki, ikantapaaki irirori: “Yoka atziri isintsitakaa-tziiri Nantatsiri, irootaki yisita-kota-kaantariri ikaratzi yaakiri piyari.” ²³Ikanta ikimaki Jesús, yapatojiitakiri, isiyakaa-winta-tziiniri okaratzi ikinkithata-kairiri, ikantziri: “¿Tzimatsima Kamaari yomitaa-wakaanaa-chari airo ikamaaritanta?” ^f ²⁴Aririka imaimanita-wakaiyaa atziri tsika ipinkathari-wintai-tziri, aritaki yooka-wakaanakyaa. ²⁵Aririka imaimanita-wakaiyaa atziri tsika isaika-wankota-wakaa, aritaki yooka-wakaanakyaa. ²⁶Ari ikantari aajatzi Kamaari aririka imaimanita-wakai-yaami, aritaki yooka-wakaanakyaa, airo isintsitzi, ari inthonkyaari. ²⁷Tima aririka inintaiti inkositaitiri atziri sintsitzi-kamiitha, ontzimatyii yitaita-wakyaari yoosotaitiri, airo imatanajiro inkisako-wintyaaro yasiwitari, yayitai-takiri.

²⁸Pinkimi iriipirotatzi-tsiri nonkantiri: Kantatsi yaripirotairi Pawa antayitzirori kaari-pirori, aritaki inkimitairiri aajatzi thainka-tasorintsitzi-tsiri. Omapiro. ²⁹Iriima kisimata-kirini Tasorinkantsi, irasi iwiro airo yaripirotatzi-tairi.” ³⁰Irootaki ikantan-takari Jesús, tima inkantai-takitziiri: “Kamaari inatzii.”

Irinero Jesús aajatzi iririntzi-payi

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹Ari ariitapaakari irinero Jesús otsipatakari iririntzi-payi, okaimakaan-tapaakiri, okatziya-paaka intakiroki. ³²Ikantawitakari ikaratzi apatowinta-kariri: “Ari opokiri piniro aajatzi pirintzi-payi, onintzi oñiimi.” ³³Ikantanaki Jesús: “¿Otzimikama nonirotari, itzimika nirintzitari?” ³⁴Ari yamina-nakiri ikaratzi apatowinta-kariri, ikantziri:

^d 3.18 Kisakotan-taniri = cananeo = Owintini-wiri   ^e 3.19 Iroka-payi owiraanta-paakarori ñaantsi-payi, tzimatsi osankina-yitaka aajatzi anta 3.20.   ^f 3.23,26 Kamaari = Mishatantaniri

“Yokaiti, iriitaki nokimita-kaajari nirintzi, irojatzi nokimita-kaari noniro. ³⁵Ikaratzi antanajirori inintziri Pawa, iriitaki nirintzitaari, irootaki notsirotaari aajatzi noniron-taari.”

Isiyakaa-wintziri Jesús pankiwai-rintzi

(Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

4 ¹Ipoñaa ipiyanaja aajatzi Jesús inkaari-thapyaaki, iyomitaan-tapaji. Ipiyotzi-wintai-tawaari. Titanaka pitotsiki, saika-kotaki niyankyaaki kapichiini, katziya-jiitaka atziri-payi oparaitiki ikimisanta-jiitziri. ²Tima okaratzi iyomitaa-yitziriri, isiyakaa-winta-tziiniri, ikantzi: ³“Tzimatsi pankiwai-rintzi jatatsiri impanki-waiti. ⁴Ikanta yookaiki-takiro iwankiri, tzimatsi ookakita-painchari awotsiki, ipokapaaki tsimiri, iwapaakaro. ⁵Tzimatsi pasini ookakita-painchari omapi-poro-kitzi ti ontzima-piroti kipatsi, sintsiini oshooka-witanaka. Tira ontonta-pathatatyii kipatsi, ⁶sampiya-sitanaki pankirintsi isintsita-paaki ooryaatsiri, tima ti ontzima-piroti oparitha. ⁷Tzimatsi pasini ookaikita-painchari kitoochii-masiki, anaanakiro kitoochii oshookanaki. Ti onkithoti, kamanaki pankirintsi. ⁸Irooma pasini ookaikita-painchari okamiitha-pathatzi kipatsi, saankana oshookanaki, kithokitanaki maaroni. Tzimayitaji okitho aparoni-payi okaratzi shookain-tsiri. Aparoni shookapain-tsiri, kapichiini okithokitanaki, pasini oshiki piyokiniinta-naintsiri, pasini oshiki-pirotanaintsiri okitho.”^g ⁹Aikiro ikantana-kitzii Jesús: “Okowa-pirotatyaa iroka, ontzimatyyii pinkimisanta-jiitawaki maaroni.”^h

¹⁰Tima jaitijiitaji maaroni atziri, ari isaikaki Jesús itsipayitakari ikaratzi oyaayita-piinta-kiriri, aajatzi 12 iyomitaani. Ari isampita-nakiri Jesús ikaratzi itsipatakari, ikantziri: “¿Tsikama okanta-kotaka okaratzi pisiyakaa-wintakiri inkaaranki?” ¹¹Yakanakiri Jesús, ikantziri: “Isinitaitakimiro awiroka piyota-kotairo tsika okanta-kota ipinkathari-wintantai Pawa. Iriima pasini-payi, airo nokaman-tzitari irirori, apatziro nosiyakaa-winta-yitiniri, ¹²ari onkantyyaa

Airo iñaantaro ikimayi-witari.

Onkanta-witakyaa inkimisanti, airo ikimathatziro,

Ari onkantyyaa airo ipiya-siritantaja, tima airo ipyaakoi-tairi irirori.”

¹³Aikiro isampita-tziiri Jesús ikaratzi itsipatakari, ikantziri: “¿Tima piyotawakiro nosiyakaa-wintakiri? Aririka nosiyakaa-winta-kimiro pasini, ¿tsikatyaa pinkantyyaa piyotan-tyaarori?”

¹⁴Tima yoka atziri ookaikita-kirori iwankiri, iriira siyakaa-wintacha kamantantzirori iñaani Pawa. ¹⁵Tzimatsi kimawitarori

^g 4.8,20 kapichiini okithokitanaki = okaratzi 30 okithoki; oshiki piyokiniinta-naintsiri = okaratzi 60 okithoki; oshiki-pirotanaintsiri okitho = okaratzi 100 okithoki ^h 4.9 okowa-pirotatyaa = tzimatsiri iyimpita

ñaantsi, ipokapaaki Kamaari, imaisanta-kaapaakiri. Iriiyitakira osiyakaa-wintziri ookaikita-painchari awotsiki.ⁱ ¹⁶Tzimatsi kimawitarori ñaantsi, ikimisantawita sintsiini. Isiyako-witakaro ookaikita-painchari omapi-poro-kitzi, oshooka-witanaka sintsiini. ¹⁷Ti iyotako-pirota-tyiiri ñaantsi, ti inkisa-sityaaro ikimaatsi-winta-nakaro ikimisantzi, iwashaanta-nakiro. Isiyakaro pankirintsi sampisitain-tsiri kaari tzima-pirota-tsini oparitha. ¹⁸Tzimatsi pasini kimawitarori ñaantsi, osiyakaa-wintakiri ookaikita-painchari kitoochii-masiki. ¹⁹Okantakaan-tziro ayimatzi ontzimi-motairi osaawi-sato, ikinkisirya-kotaro yashaarantyya, iro ikowa-pirotaki ontzimi-motairi maaroni. Anaanakiro ñaantsi ikimawita-wakari, isiyakaro pankirintsi kaari kithota-tsini. ²⁰Tzimatsi kimawakirori ñaantsi, osiyakaa-wintakiri ookaikita-painchari okamiitha-pathatzi kipatsi. Ikimisantaji, isiya-kotakaro aparani shookapain-tsiri, tzimanain-tsiri iipiyokiini okithokitanaki, pasini oshiki piyokiniinta-naintsiri, pasini oshiki-pirota-naintsiri okitho.”

Onkoñaata-koyitaji manakowitain-chari

(Lc. 8.16-18)

²¹Ipoña ikantaki aajatzi: “Aninti-rika ootyaari ootaminto, ¿arima antata-kotakiri? ¿Awakotzirima otapinaki? Tira. Awakotziri jinoki. ²²Ari onkantyya onkoñaata-kotan-tajyaari aajatzi manakoyi-witain-chari, oiñaarontairo kaari ikimatha-witaitya pairani. ²³Okowa-pirotatyya iroka, ontzimatyyi pinkimisanta-jitawaki maaroni.” ²⁴Ikantanakiri aajatzi: “Paamaiyaaro okaratzi pikimakiri. Tzimatsi-rika pantzi-motantani, imapiroi-taimi apaata awiroka.^j ²⁵Ikaratzi otzimi-motakiri, ari ontzimimo-pirotairi oshiki. Iriima kaari otzimi-motzi, imapiroi-tajiri yaapithai-tairi okaratzi tzimimo-witariri.”^k

Isiyakaa-wintziro Jesús oshooki pankirintsi

²⁶Ipoña ikantanaki aajatzi Jesús: “Tzimatsira okimitari ipinkathari-wintantai Pawa. Okimita-tyaari aparani atziri pankitziro pankirintsi, ²⁷imayi tsitiniri, ipoña isaakita-manaji. Titzimaita iyotiro tsika okanta oshookan-tanakari iwankiri. ²⁸Apaniro oshooka-waitzi, itanakyaa

ⁱ 4.15 Kamaari = Mishatantaniri   ^j 4.24 Okaratzi kinkithata-kota-chari aka, iroka okanta-kota: Kapichiini-rika pinkimisanta-wakiro nokanta-kimiri, kapichiini piyotajiro. Irooma pinkimisanta-pirotawaki-rika, oshiki piyotawakiri, aikiro noyotakaa-pirotanakitziimiro.   ^k 4.25 Iroka siyakaa-winta-chari okaratzi ikinkithata-koitziri aka: Ikaratzi yotawakironi noyomitaa-kiriri, aikiro noyotakaa-pirotanakiyiri. Iriima kaari kimisanta-wakironi noyomitaa-witakariri, imapirotajyaa airo iyotajiro.

ositowanaki yanini osi, impoña opairyanaki, tzimanaki oshiki okithoki.
 29 Aririka osampataki, monkara-paitita-paaka yawiikitan-taiyaarori.”

Isiyakaa-wintai-tziro okitho incható yaninikita-tsiri

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

30 Ikantanaki aajatzi Jesús: “¿Paitama osiyari aajatzi ipinkathari-wintantai Pawa? ¿Paitama nosiyakaa-winti-mirori? 31 Osiyatyaaro aririka ampankitiro yaninikita-tsiri okithoki. Okantawita yanini onawita,¹ 32 aririka ampankitakiro, oshookanaki, anaanakiro pasini pankirintsi, antaro onkanta-yityaa ochiwo, ari imawosi-yityaari tsimiri otsimanka-tapi-sitaki.”

¿Paitama isiyakaa-wintan-tarori Jesús ikinkitha-yitziri?

(Mt. 13.34-35)

33 Ari ikanta-piintatyaa Jesús isiyakaa-winta-yitziniri atziri okaratzi iyomita-yitziriri. Kapichiini-rika inkimatha-yitiro atziri-payi, kapichiini iyomita-yitiri. Oshiki-rika inkimatha-yitiro atziri-payi, oshikira iyomita-yitiri. 34 Tikatsi aparoni okaratzi ikamantantziri kaari isiyakaa-wintzi. Iriima iyomitaani-payi, ikimathata-kaakiri okaratzi iyomita-yitakiriri.

Imairintziro Jesús tampyaa

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

35 Okanta otsitiniityaanaki, ikantanajiri iyomitaani: “Thami amontyaaaji intatzikironta.” 36 Tima jaitijiitaji maaroni piyotzi-wintakariri. Ari isaikaki irirori pitotsiki, montyaa-kota-jiitajaani. Tzimatsi oyaatana-kiriri ikinako-yitanaki pasiniki pitotsi. 37 Ari omapoka-paakari antaroiti tampyaa, antaro osinkyataanaki, otitaata-paaka nijaa pitotsiki. 38 Iro kantacha Jesús, maatsi irirori opataki pitotsi, itzii-totaka. Ari ijatasii-tanakiri iwakiryii-tapaakiri, ikantai-tziri: “¡Yomitaanarí! ¡Antsitsiya-kotatyii! ¿Tikatsima ompaitzi-motyaaami?” 39 Piriintanaka Jesús, iñaanata-nakiro tampyaa, ikantziro: “¡Aritapaaki pitampyaataki!” Ikantzi-tanakaro inkaari aajatzi: “¡Pimairyaaati!” Awisanaki tampyaa, mairyaaatanaji inkaari. 40 Ikantziri iyomitaani: “¿Paitama pitharowan-tanakari? ¿Tikirama pawintaa-pirotiyana?” 41 Oshiki impinkathata-nakiri, ikamanta-wakaa-jiitanaka itharowan-kakiini: “¿Ipatatyaakama yoka imairintan-tarori tampyaa, imairintziro aajatzi inkaari?”

Gadara-satzi yaakiri piyari

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

5 1 Arijiitaka intatzikironta inkaari, aatakota-paaki nampitsiki ipaitai-tziri Gadara.^m 2 Iro yaata-kota-paaki-tziini, isiya-sita-wakari yaakiri

¹ 4.31 yaninikita-tsiri okithoki = mostaza   ^m 5.1 Gadara = Gerasa

piyari ipoñaakaro kitataariki, ³ari isaikawaitziri irirori. Ti yaawyiitiri yoosiwitai-tantari asirotha. ⁴Itzimpishiro yoosiwitai-tantari iitziki aajatzi irakoki. Tikatsira iitsinampairini. ⁵Yasi iwiro maaroni kitaitiri aajatzi tsitiniri, ikinayitzi otzisiki, kitataariki, ikaimawaitzi, itotakaa-yitaro mapishita-payi. ⁶Ikanta iñaawakirira ipokaki Jesús, isiya-sita-wakari, ityiirowa-sita-paakari. ⁷Ikaimapaaki sintsiini, ikantzi: “¡Jesús! ¡Itomi Pawapirorí! ¿Tsikama pinkantinaka? ¡Ti noninti piwasinonkaina!” ⁸Tima inkisathata-paaki-tziiri Jesús, ikantapaakiri: “¡Pijati piyari!” ⁹Ikanta isampita-nakiri, ikantziri: “¿Tsikama pipaitaka?” Ari yakanaki piyari, ikantzi: “Nopaita ‘Oshikyaantzi,’ tima oshiki nokarajiitzi.” ¹⁰Aikiro isintsiwinta-nakityaari piyari, ikantziri: “Ti noninti piityaankina pasiniki nampitsi.” ¹¹Ari ipiyotaka tyonkaarikiini oshiki chanchoko isimoka-jiitzi. ¹²Ikantajiitzi piyari: “Pimityaankina anta chanchoki.” ¹³Ikantzi Jesús: “Pimatiro.” Jatanaki piyari-payi chanchoki, yaakapaakiri, irootaki isiyanta-nakari impiritaki, mitaajiita-paaka maaroni inkaariki, apirotaka ipiinkaki. Aamaaka ikarawita 2000 chanchoko.

¹⁴Ari isiyajiitanaka aamaako-wintariri chanchoko-payi, ikamantanta-paaki nampitsiki, ikamantakiri aajatzi maaroni saikayita-tsiri iwaniki. Pokajiitanaki yaminiro awisain-tsiri. ¹⁵Ipoka-sita-paakiri Jesús. Iñaapaa-tziiri yaawitari oshikyaantzi piyari. Isaikaki, kamiitha ikantanaja, ikithaataja. Itharowa-jiitanaki. ¹⁶Ikaratzi ñaakiriri inkaaranki ikamantawakiri okaratzi awishi-mota-kiriri yaawitari piyari aajatzi chanchoko-payi.” ¹⁷Ikantai-tanakiri Jesús: “Ti noninti pisaiki nonampiki, pamini tsika pinkini.” ¹⁸Ipoña ititanaja Jesús pitotsiki, isintsiwinta-witawaari yisita-kota-kaajiri, ikantawita-waari: “Nonintzi noyaata-nakimi.” ¹⁹Yakanaki Jesús, ikantzi: “Airo piyaatana, pijatai pishininkaki. Pinkanta-pajiri: ‘Iwawisaa-kotaana Pawa, inisironkataana Pinkathari.’” ²⁰Ari ikantakiro yoka yisita-kota-kaitairi, jataji inampiki paitachari Apipakowini, ikamanta-pajiri maaroni atziri, ikantapajiri: “Yisita-kota-kaajana Jesús.” Yamina-winthai-tanakiri ikimaitziri ikantayita-pajiri.

Irisinto Jairo aajatzi kooya antzita-kiriri iithaari Jesús
(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹Ikanta ipiyaja Jesús ipoñaajaro intatzikiro. Ipiyotzi-wintawaari oshiki atziri inkaari-thapyaaki. ²²Ari yariita-paaka jiwatatsiri karapapankoki ipaita Jairo. Iñaapaakiri Jesús, ityiirowa-sita-paakari, ²³ikantapaakiri: “Onkamatyii nosinto. Nonintzi pijati pantanta-jyaaro kapichiini pako, isita-kota-jiita.” ²⁴Ikanta ijatanaki Jesús, iro kantacha iyaakanakiri oshiki atziri, yanawyii-mata-nakiri.

²⁵Okanta aparoni kooya sokaawaita-chari, tzima-kotaki 12 osarintsi omantsiya-waitaki, ²⁶oshiki yaawinta-witai-takaro, apirotakiro tzimimowitarori opinawinta. Aminaasi-waitaka, aikiro omapirotatyaa omantsiyatzi.

²⁷Okimaki iroori ikinkithata-koitziri Jesús. Okina-sita-nakiri itaapiiki, antzita-paakiri kapichiini iithaari. ²⁸Okanta-siritzi: “Aririka nontzinkitakiri kapichiini iithaari, aritaki nisita-kotai.” ²⁹Apatha-kiro isitanaki osokaawaiwita. Okimawakiro owathaki iroori ti onkatsi-waitanaji. ³⁰Tima yotaki Jesús tzimatsi isita-kotakaa-sitakari isintsinka, ipithoka-sita-nakaro, isampita-nakiri ikaratzi oyaatakiriri, ikantziri: “¿Paitama antzita-kinarori noithaari?” ³¹Yakanakiri iyomitaani, ikantzi: “¿Tima piñaajiri yanawyii-matakimi atziri? Aikiro pikantatzii: ‘¿Paita antzita-kinarori?’” ³²Aikiro yamina-minata-nakitzii Jesús, iñiiri antzita-kiriri iithaari. ³³Okanta iroka kooya opinkathata-nakiri Jesús, piyonkawaitanaka. Tima oyotzi irootaki isita-kota-kaaji. Ojata-sita-nakiri, otyiirowa-sita-paakari, okamanta-kota-paaka. ³⁴Ikantanakiro irirori: “Kooyá, irootaki isita-kota-kaajimiri pawintaajana. Kantatsi pijatai, kimosiri pinkanta-najyaa, aritaki isita-kotaimi.”

³⁵Tikira-mintha inthonkiro Jesús iñaanatziro kooya, ariitapaaka poñainchari iwankoki jiwari, ikantapaakiri: “Kamaki pisinto. ¿Aritaki piñaasirinkakiri yomitaan-taniri?” ³⁶Ikanta ikimawaki Jesús ikantaitapaakiri, ikantanakiri jiwatakaan-tziri karapapankoki, ikantziri: “Airo pitharowa-siwaita. Pawintyaana.” ³⁷Tikatsi isiniti iyaatanakiri. Intaini yaanakiri Pedro, Jacobo, Juan. Iriitaki Juan iririntzi Jacobo. ³⁸Ikanta ijataki, ariitaka iwankoki jiwari. Iñaapaa-tziiri yakiwaa-masitaka atziri-payi, sintsiini yiraa-kota-jiitakaro. ³⁹Kyaapaaki Jesús, ikantapaakiri: “¿Paitama piraanta-jiitari? Ti onkami iintsi, omakoryaatzii.” ⁴⁰Thainkasiri iwawitai-takari Jesús. Imisitowa-paakiri maaroni. Intaini isaikanaki asitarori aajatzi iyomitaani-payi. Ikyaa-sita-nakiro inaryii-takiro iintsi. ⁴¹Yairika-wakota-paakiro, iñaanata-paakiro, ikantziro: “¡Talita cumi!” (Akantziri aroka: “Iintsi, pimpiriinti.”) ⁴²Piriintanaja intsika, aniitanaji. Tima tzimaki 12 osarintsiti, irootaki aniiwaitan-tanaari. Tima okiryantzii ikantajiitanaka ikaratzi ñaakirori. ⁴³Ikantzi Jesús: “Pimpiroota owariti.” Ipoña ikantanakiri aajatzi: “Tira noninti pinkaman-tayitiri atziri-payi.”

Ipiyaja Jesús Kasiyakaawiniki

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6 ¹Ikanta ipiyaja Jesús inampiki, ari iyaatajiri iyomitaani. ²Okanta aparoni kitaitiri imakoryaan-taitari, iyomitaantaki Jesús karapapankoki. Okiryantzii ikanta ikaratzi kimiriri, ikantajiitzi: “¿Paitama matakakiriri yoka iyota-nitantari, itasonka-wintantaki aajatzi? ³¿Kaarima itomi oshironkirori incha-kota? ¿Tima iriitaki otomi María? Oñiiri Jacobo, José, Judas aajatzi Simón, iriitaki iririntzi-payi. ¿Kaarima atsipatari iritsiro-payi aka?” Oshiki ithainkima-waitai-takiri.” ⁴Irootaki ikantan-tanakari Jesús: “Asi owiro ti impinkathataitiri Kamantan-tzinkari inampiki isaikayitzira ishininka,

ⁿ 6.3 Jacobo = Santiago.

aajatzi iwankoki irirori. Irooma pasiniki nampitsi, aritaki impinkathatai-takiri.”⁵ Ari okanta kaari okantan-tanaja Jesús ñaakantiro isintsinka anta. Apatziro yisita-kotakai aparoni-payi mantsiyari, yantanta-nakari kapichiini irako. ⁶Tima okiryantzi iwakiri Jesús ikaratzi kisosiri-waita-tsiri, kaari nintatsini inkimisantiri. Irootaki ikinanta-nakari iyomitaan-tayitzi pasiniki nampitsi okaratzi tzimayita-tsiri anta.

Ityaantai-tziri 12 oyomitaari

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷Ipoña yapatotakiri Jesús 12 iyomitaani. Ipajiinkaakiri isintsinka. Imatanakiro irirori yisita-kota-kaayitzi ikyaaantansirari piyari. Ityaantakiri, intsipata-wakai-yitanakyaa inkarati apiti. ⁸Ikantawakiri: “Airo paanaki tsika ompaityaa, airo paanaki piwariti, pitharati, aajatzi piiriikiti, intaini paanaki pikotziikiri. ⁹Airo paanaki aajatzi pasini pithaari. Apatziro pinkyaan-tanakyaa pisaantari piitziiki.” ¹⁰Ikantzi-tawakari aajatzi: “Aririka pariitakyaa aparoni pankotsi, ari pimaapaaki, irojatziki pawisan-takyaari pasiniki nampitsi. ¹¹Airorika yaakamiithai-tzimi, airorika ikimisantai-tzimi, pawisa-pithatiri. Pitikanajiro pipatsi-kiitziiti, irootaki iyotantai-tyaari ti inkimisantiri Pawa. Iriitaki imapiroiti apaata aririka yaminakoi-tajiri maaroni yantayitakiri. Aritaki anaajiro apaata ikantai-takiri Paamaarini-satzi aajatzi Katsimaarini-satzi. Omapiro.”^o ¹²Ikanta ijajiitaki iyomitaani Jesús ikamanta-yitakiri atziri iwashaantajiro ikaaripiro-siri-waitzi. ¹³Yisita-kota-kaayitaki ikyaaantansirari piyari, ari ikimitaakiri oshiki mantsiyari itziritan-takari yiinkantsi.

Ikamantakari Juan kiwaatantaniri

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴Ikanta pinkathari Herodes ikima-kotakiri Jesús okaratzi yantayitzi. Tima ikantaitaki: “Yoka Jesús iriitaki Juan Kiwaatantaniri. Iriitaki añajatsi, irootaki otzimantari itasorinka.” ¹⁵Pasini kantayita-tsiri: “Elías inatzii.” Ikantaitzi aajatzi: “Aamaa iriitaki osiyariri Kamantan-tzinkari tzimita-chari pairani.” ¹⁶Ikanta ikimaki Herodes ikantai-takiri, ikantanaki irirori: “Iriitaki añajatsi Juan nowisa-kaantakiri.” ¹⁷Tima iriitaki Herodes aakaantzi-takariri chapinki-paiti Juan, yoosita-kaantakiri, iminkyaa-kaantakiri, okantakaan-tziro Herodías iinanta-witari Felipe, iririntzi irirori. Irootaki iinantaari Herodes. ¹⁸Tima iyomitaa-wita-tyaari pairani Juan yoka Herodes, ikantawitari: “Ti onkamiithati payitiri iina pirintzi.” ¹⁹Irootaki opoñaantari okisaniintziri

^o 6.11 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti ñiitiro owiraantarori iroka ñaantsi aka. * onasiyita ñaantsi-payi

Herodías, onintawitaka owamaakaan-tirimi. ²⁰Ari okanta yasita-kotakaantan-tariri Herodes. Iro kantacha Herodes antaroiti ipinkathatakiri Juan, iyotzi kamiithasiriri inatzi, itasorintsita-kaani Pawa. Ti ininti iwakaantiri. Tima okaratzi iyomitaa-witariri, okompitzimo-siritakari Herodes. Ari iyosiryaawinta-witaro ikimisantziri. ²¹Okanta aparoni kitaitiri, yoimosirinka-witaro Herodes itziman-takari pairani. Ipokajiitaki inampiri-payi, ijiwari owayiriiti, aajatzi ikaratzi jwayita-tsiri Tapowiniki. Owajiitaka. ²²Ari okyaapaaki osinto Herodías iwajiitara, amashaitapaaki, ookimotakari kamiitha Herodes amashaitani, ari ikimiyitakari ikaratzi itsipatakari iwajiita. Ikantanakiro Herodes: “Ari nompakimi opaita-rika pinkamitinari. ²³Airo namatawitzimi, iyotzi Pawa iriipiro nokantzi. Iroorika pinintimi okaratzi nopinkathari-wintziri, aritakimi nompakimi kashitani.” ²⁴Ojata-sita-nakiro iniro, okantapaakiro: “¿Paitama nokamitiriri?” Okantanaki iniro: “Pikamiitiri iito Juan Kiwaatantanari.” ²⁵Piyapaaka mainaro, okantapaakiri: “Nonintzi pimpinaro iito Juan, piwakinaro matzitaki.” ²⁶Antaro iwasiritanaka pinkathari. Iro kantacha, tima maaroni ikimaitakiri inkaaranki ikantakirori mainaro, tikatsi inkinakaa-najiro, ontzimatyii impiro okowakota-kiriri. ²⁷Ityaankaki owayiri yamakiniri iito Juan. Jatanaki owayiri tsika yasitakoi-takiri Juan, iwisa-paakiri, ²⁸yamakotakiro iito matzitaki. Ipaitakiro mainaro, aanakiniro iniro. ²⁹Ikanta ikimajiitaki iyomitaani Juan. Pokajiitaki, ikitatajiri.

Iwakaari Jesús 5000 sirampari

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰Tima ariijiitajani ityaankani, apatotapaja maaroni tsika isaiki Jesús, ikamanta-pajiri okaratzi yantayitakiri, okaratzi iyomitaan-takiri. ³¹Aikiro ipoka-minthatatzii atziri, piyayitacha pasini. Ti onkanti ijata-painti kapichiini Jesús iwajyaa. Irootaki ikantan-tanakariri Jesús iyomitaani: “Thami ajati otzisi-masiki, amakoryaa-wakiita kapichiini.” ³²Otijiitanaka pitotsiki, jaitijiitaki. ³³Iro kantacha, oshiki amina-kota-wakiriri ijatanaki, iyotawakiri iriitaki. Siyajiitanaka ikinajiitaki awotsiki, ipoñaanakaro nampitsiki-payi. Iriitaki itajiitakaro yariitaka, apatojiita-paaka. ³⁴Ikanta yariita-paaka Jesús, iñaapaa-tziiri ipiyojiitaka. Itakosiryaa-paakari. Tima inkimita-tyaari ipiraitari airorika itzimi aamaako-wintyaarini. Iyomitaa-yitapajiri aajatzi.^p ³⁵Aritaki tsitiniityaanaki, ipokapaaki iyomitaani, ikantziri: “¿Yomitaanarí! Asaikatziiira otzisi-masiki, aritaki tsitiniityaaki. ³⁶Pinkaratiro piyomitaantzi, ijatajiita atziri-payi nampitsiki yamananti iyaari, ijayiti aajatzi yamina-minati owaritintsi owaantsiki-payi.” ³⁷Yakanaki Jesús, ikantanakiri: “Pimpiri awiroka

^p 6.34 ipiraitari = oisha

iyaari.” Ikantzi: “¿Pininta-tziima nojati namanantaiti nowakai-yaariri? Ontzima-tyiira antawaitimi inkarati 6 kasiri aantyaari oshiki kiriiki amanantan-tyaari owaritintsi, awakaan-tyaariri maaroni.”^q ³⁸ Ikantzi Jesús: “¿Tsika okaratzika owaritintsi yamarontakari atziri-payi? Pijati paminaitiro.” Ikanta yaminaitziro, ikantziri: “Tzimatsi ikaratzí apiti sima aajatzi okaratzí 5 yatantari.”^r ³⁹ Ikantzi Jesús: “Pimisaikiri maaroni atziri onatsiryaa-masitaki katarosi, pinasiyityaari pimisaika-yitiri.” ⁴⁰ Ari imatakiri. Tzimatsi nasiyitain-chari isaikayitaki aamaaka ikaratzí 100 atziri, imataka aajatzi pasini aamaaka ikaratzí 50 atziri. Ari ikantayitakiriri, imisaikakiri maaroni. ⁴¹ Ipoñaa yaakiri Jesús yoka sima aajatzi yatantari, aminanaki inkitiki, ipaasoonki-wintakiro. Ipitoryaakiro yatantari, ipayitakiri iyomitaani, iwawisaa-kiniri irirori atziri-payi. Ari ikimitaa-kiriri aajatzi apiti sima, yantitaakari maaroni. ⁴² Tima maaroni iwajiitaka, kimaniinta-jiitaka. ⁴³ Iyoyaajiro okaratzí tzimaraanta-naintsiri, itiyitajiri sima aajatzi yatantari okaratzí 12 kantziri jaikitaa-chari. ⁴⁴ Aamaaka ikaratzí 5000 sirampari owainchari.

Yaniitantaro Jesús inkaari

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.15-21)

⁴⁵ Ipoñaa ikantanajiri Jesús iyomitaani: “Pitajyaaro pimontyaaji intatzikiro nampitsiki Simapankoniki.” Iwithayita-waari ikaratzí piyowinta-kariri, ikantawajiri: “Kantatsi pijayitaji iroñaa.” ⁴⁶ Ikanta ijajiitaji maaroni atziri, tonkaanaki Jesús otzisiki yamani. ⁴⁷ Aritaki tsitinitanaki, owiraa-kota-jiitaja iyomitaani niyankyaaki inkaari imontyaa-kota-jiita. Apaniro isaikaki Jesús otzisiki, ⁴⁸ yamina-kotakiri iyomitaani, sintsiini ikomajiitzi oipiya-piyata-kotakiri tampyaa. Okanta okitaititzi-mataki, ipoka-sitajiri Jesús iyomitaani-payi yaniitan-taaro inkaari, ikina-sita-pajiri itaapiiki, iro yawisan-tanakyaaririmi iyomitaani-payi. ⁴⁹ Iñaawajiri irirori, isiyakaantzi siritsi inatzi, kaimajiitanaki, ⁵⁰ tima maaroni otsinka-siryaa-nakiri iñaawajirira. Iro kantacha, iñaanata-pajiri Jesús irirori, ikantapajiri: “Naaka pokaatsi, tonta-siri pinkantyyaa airo pitharowan-tawaitana.” ⁵¹ Titapaja pitotsiki, awisainkatanaki tampyaa. Okiryaaantzi ikantajiitanaka iyomitaani. ⁵² Tima tikiraata inkimathatiro ishikyaan-takarori Jesús owaritintsi, okantakaan-tziro ikiso-siri-wajjiitzi.

Yisita-kota-kaantzi Jesús Piyompishaariki

(Mt. 14.34-36)

⁵³ Arijiitaka intatzikiro, osaiki nampitsi ipaitai-tziri Piyompishaariki, yoosita-paakiro pitotsi oparaitiki. ⁵⁴ Iro yayijiitaa-paakitzi pitotsiki,

---

^q 6.37 oshiki kiriiki = 200 denario   ^r 6.38 yatantari = pan

iyoitawakiri Jesús. ⁵⁵Ikamanta-wakaanaka maaroni nampitarori anta, yamakoi-tapaakiri mantsiyari inaryaa-mintoki. Tsika-rika isaiki Jesús, ari yamakoi-tziniriri. ⁵⁶Omataka ikinayitaki kiripiriki nampitsi, otzinkamiki nampitsi, aajatzi owaantsiki, iwakoitziniri mantsiyari-payi awotsiki tsika iyomparita-piintaita, ikantai-tziri: “Pisinitiri mantsiyari-payi yantawakiro kapichiini opatzi-kaaki pithaari.” Tima inkarati antzita-kiriri iithaari Jesús, isitako-yitaji.

Kaaripiro-siritziriri atziri

(Mt. 15.1-20)

7 ¹Ipoñaa ipokajiitaki Nasitantaniri itsipatakari Yomitaan-taniri-payi, ipoñaayitaka Aapatyaawiniki. Yapatojiita-paaka tsika isaikakira Jesús. ²Tima iñaapaa-kitziiri iyomitaani ti yantiro yamita-piintaitari ikiwaakota aririka iwajiityaa. Ikisi-mata-paakiri. ³Tima okaratzi yanta-piintziri Nasitantaniri-payi aajatzi pasini Judá-iti, aitorika ikiwaakota, airo iwaja. Irootaki yamita-piintakari pairani iwaisatzitini, aririka ininti iyaa, ontzimatyii inkiwaa-kotawakyaa. ⁴Aririka yariitajyaa yamananta-waitzi, tikira iwapajyaata, inkiwaako-pirota-pajyaa. Tira aparoni onkantyyaa yamiyitari, ikiwayitzitaro aajatzi iriraa-minto, iyowitziti, iyotsi-minto, imaaminto, maaroni. ⁵Irootaki isampitan-takariri Jesús, ikantziri: “¿Paitama ipyaakotan-takarori piyomitaani iyomitaa-yitairi pairani awaisatzitini? Noñaapaakiri iwajiita, ti inkiwaa-kotyaa.” ⁶Yakanaki Jesús, ikantzi: “Tima owapyiimotan-taniri pinajiitzi. Awiroka ikinkithata-kotaki pairani Isafás, ikantaki isankinariki:

Ipinkatha-waanti-tasitana atziri-payi,
Titzimaita isirityaana kamiitha.

⁷Aminaa-sita ityiirowayita ipinkathatana,
Iyomitaanta-sitakaro yamiyitari irirori.

⁸Pipyaakotakaro awiroka Ikantakaantani Pawa, pantasi-yitakaro yamiyitari atziri-payi. Pikiwayitziro piyowitziti, piraa-minto. Oshiki okaratzi pantasi-yitakari.”^s

⁹Ikantanakiri aajatzi: “Iro panta-pirotaki yamiyitari awaisatzitini, pithain-kawaitakiro Ikantakaantani Pawa. ¹⁰Iroka ikantaki pairani Moisés isankinariki:

Pimpinkathatairi piri aajatzi piniro.

Ikantaki aajatzi:

Inkarati mishatirini iriri aajatzi iriniro, ontzimatyii iwamaitiri.

¹¹Iro kantacha, pikanta-piinta-jiitzi awiroka: ‘Kamiithatatsi ankantiri asitairi: “¡Apaá! Nasitakaakari Pawa maaroni noiriikiti, airo okanta

^s 7.8 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti iñiitiro owiraantarori iroka ñaantsi aka: * onasiyita ñaantsi-payi

nonisironkatyaami.”^t ¹² Ari pikantakari awiroka, okaratzi piyomitairi pishininka iro kantakaariri kaari inisironka-yitan-taariri asitariri. ¹³ Intaini pantasi-yitakaro yamitaitari pairani, irootaki pampinaa-sita-kaanta-karori iñaani Pawa. Ari pikanta-piintatyaa pantayitziro kimitakarori iroka.”

¹⁴ Yapiitakiro ikaimajiri Jesús maaroni piyowinta-kariri, ikantziri: “Pikimajiitina, pinkima-thatan-tyaanari maaroni. ¹⁵ Tima okaratzi iwaitari, ti akaaripiro-siritanti. Irooma okaratzi añaawai-yitziri, amisitowa-yitziri inthomponta, irootakira owaaripirosiritantatsiri. ¹⁶ Okowa-pirotatyaa iroka, ontzimatyii pinkimisanta-jiitawaki.” ¹⁷ Ikanta ijajiitaji atziri, kyaapaji Jesús pankotsiki. Ari isampitakiri iyomitaani, ikantziri: “Paitama pisiyakaawintakiri?” ¹⁸ Yakanaki Jesús, ikantzi: “¿Pimatzi-takama awiroka-payi ti ontzimi-motimi piyotani? ¿Tima piyoti awiroka ti okaaripiro-siritanti okaratzi iwaitari? ¹⁹ Tikatsira onkantiro asiri, intaini okiniro ashiitoki, irojatzí ositowan-tanjaayaari.” Iro iyomitaan-takiri Jesús, tima ti onkaaripiroti okaratzi iwaitari. ²⁰ Ipoña ikantanaki aajatzi: “Irooma aririka ankinkithasirityaa antakairi pasini atziri kaari-pirori, irootakira owaaripirosiritantatsiri. ²¹ Tima inthomponta asiriki akinkisiryaa-koyitaro kaari-pirori, kaari kinataantsi, mayimpitaantsi, owan-taantsi.” ²² kositaantsi, masithataantsi, kaari-piro-siritaantsi, amatawitaantsi, mayimpi-ryaantsi, samakoniintaantsi, kisimataantsi, tharowintaantsi, masontzi-siritaantsi. ²³ Tima okaratzi ikinkisiryaa-piintakari atziri kaari-pirori onatzi, irootaki iñaantarori owaaripiro-siri-waitziri. Tima inthomponta isiriki opoñaayitaka iroka-payi.”

Awintaanka Owintini-sato

(Mt. 15.21-28)

²⁴ Ikanta yawisanaki Jesús, jataki Mapiniki aajatzi Simaaki. Ari isaikapaaki aponiki pankotsi, ti inintawityaa inkimakoi-tirimi. Titzimaita onkanti imanakotyaa. ²⁵ Tima tzimatsi anta aponi kooya, ikyaantasiritari piyari osinto. Okima-kota-wakiri iroori Jesús, ojata-sita-nakiri, otyirowa-sita-paakari. ²⁶ Kaari Judá-iti iroka kooya, Owintini-sato onatzii. Okantapaakiri: “Pinkatharí, pisita-kota-kaajinaro nosinto, ikyaantasiritatyaaro piyari.”^w ²⁷ Ikantanakiro irirori: “Tira aapithatiri iwariti intsiti ampiri otsitzi iyaaro, apaniro iwaro irirori irojatzí inkimatziitan-takyaari.”^w ²⁸ Ipoña akanaki kooya, okantziri: “Omapiro pikantaki Pinkatharí. Iro kantacha, iwapiintaro otsitzi okaratzi yookaraan-tayitziri

^t 7.11 asitakaa-kariri Pawa = Corbán   ^u 7.21-22 Iroka ñaantsi “kositaantsi” añaayitziro aka Sankinarintsi 7.22, irooma pasini-payi anta 7.21: * onasiyita ñaantsi-payi

^v 7.26 kaari Judá-iti = griego   ^w 7.27 Iro yamijiitari pairani Judá-iti isiyakaa-wintantzi. Iriitaki otsitzi siyaarinimi kaari Judá-iti. Irootaki imatakiri pairani Jesús, tima isiyakaa-wintakiro kooya irootaki siyaarinimi otsitzi, tima kaari ishininka. Iriima ishininka-payi Judá-iti, iriitaki siyaarinimi iintsi.

iincha-niki.”²⁹ Ikantzi Jesús: “Ari okanta, omapiro pikantakiri. Kantatsi pijatai, ari piñaapajiro pisinto, isita-kotaji iroori.”³⁰ Okanta ojataji kooya owankoki, oñaapajiro osinto onaryaaka omaamintoki, isita-kotaji.

Yisita-kota-kaajiri Jesús atsikimpityari

³¹ Ipoña iwaanaja Jesús isaikawita-paaka Mapiniki ikinanajiro Simaaki, irojatzi yariitan-taari Tapowiniki. Irootaki kipatsi ipaitai-tziri anta Apipakowini. ³² Ari yamaita-kiniriri atsikimpityari, kisowaantiri ikanta aajatzi. Ikantaitapaakiri: “Jesús, pantanta-wakyaari kapichiini pako.”³³ Ipoña yaanakiri Jesús intyaatsikaini, isaantan-takari irakoi-mpiki iyimpitaki, itziritan-takari ichoori ininiki. ³⁴ Aminanaki inkitiki, isintsitanaki iwiniinkatanaka, ikantziri: “¡Efata!” (Akantziri añaaniki aroka: “asitaryaa-jyaa.”)³⁵ Apatha-kiro asitaryaanaka iyimpita, ti inkiso-waantitanaji aajatzi, kantanaji iñaawaitzi. ³⁶ Ikantawitakari Jesús ikarajiitzi atziri-payi: “Airo pikamanta-kotana.” Iro kantacha ipiyathatakari, ikamanta-nakiri maaroni atziri. ³⁷ Tima okiryaaantzi ikantawintaitanakari Jesús, ikantaitzi: “¿Paitama okamiithatantari yantziri yoka? Ikimakaajiri atsikimpitya-witachari, iñaawaita-kaajiri aajatzi kisowaantiri.”

Iwakaari Jesús 4000 sirampari

(Mt. 15.32-39)

8 ¹ Ikanta yapatojiita oshiki atziri, thonkapaaka iwariti. Ikaimakiri Jesús iyomitaani ikantziri: ² “Oshiki nonisironkatakari atziri-payi, tima okaratzi mawa kitaitiri isaikajiitaki ikimisantana, tikatsi iwajyaa. ³ Aririka notyaan-tajiri, ari aakiri itashi awotsiki, tima tzimayitatsi poñaachari intaina.” ⁴ Yakanaki iyomitaani, ikantziri: “¿Tsikama ayika awakaiyaariri aka otzisi-masiki?”^x ⁵ Ari isampitziri Jesús iyomitaani, ikantziri: “¿Tsikama okaratzi yatantaitari tzimatsiri?” Ikantzi iyomitaani: “Tzimatsi okaratzi 7.” ⁶ Ipoña ikantakiri ikaratzi piyotain-chari isaikajiiti osaawiki. Yaakiro 7 yatantaitari, ipaasoonki-wintakiro. Ipitoryaa-yitakiro, ipayitakiri iyomitaani, ipayitakiri irirori ikaratzi piyotain-chari atziri. ⁷ Tzimitacha tsika-rika ikaratzi simaa-niki. Ipaasoonki-wintakiri aajatzi, iriitaki impaita-kiriri aajatzi atziri-payi. ⁸ Owajiitaka maaroni, kimajiitaka. Yawiitajiro tzimaraanta-paintsiri, ijaikitaji okaratzi 7 kantziri. ⁹ Maaroni owainchari aamaaka ikaratzi 4000 sirampari. Ari ityaanta-yitajiriri ijataji. ¹⁰ Ipoña ititanaja Jesús pitotsiki itsipata-naari iyomitaani, montyaa-kotanaja intatzikirona opaitara Dalmanuta.

Ikowakoi-tziri Jesús intasonka-wintanti

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Ikanta ipokajiitaki Nasitantaniri, iñaana-minthata-paakiri Jesús, inintzi iñiuro intasonka-wintanti, iro iyotantai-tyaari omapiro opoñaaro

^x 8.4,5 awakaiyaariri, yatantaitari = pan

itasorinka inkitiki, iñaanta-tyaari. ¹²Iwiniinkatanaka Jesús, ikantzi: “¿Paitama inintantari iñiina nontasonka-wintanti yokapayi? Airo noñaaka-tzimaitari. Omapiro.” ¹³Piyanaka Jesús, montyaa-kotanaja.

Siñakairori yatantari Nasitantaniri

(Mt. 16.5-12)

¹⁴Ari ipyaakota-nakaro iyomitaani yaaronta-nakyaami yatantaitari, intaini yaamatsitanaki aparoni anta iwitoki.^y ¹⁵Ari ikantzi Jesús: “Paamaiyaaro siñakairori yatantari Nasitantaniri aajatzi irasi Herodes.” ¹⁶Ari iñaanata-wakaa-jiita iyomitaani, ikanta-wakaa: “¿Irooma ikantantairi tira amaki yatantaitari?” ¹⁷Yotaki Jesús ikanta-wakaari iyomitaani, ikantziri: “Tikira pikinkisiriyaajiitya awiroka, irootaki pikinkithasiri-waitantari, pikanta-jiitzi: ‘Tira amaki yatantaitari.’ ¿Tikirama pikimatha-jiitziro? Kisosiri pikantaka. ¹⁸Tzimawitacha poki ti piñaanti. Tzimawitacha piyimpita ti pinkimi. ¿Tima pinkinkithasiritiro noshikyaan-takarori owaritintsi? ¹⁹Chapinki otzimawita yatantaitari okaratzi 5, iro kantacha nowakaaka ikaratzi 5000 atziri. Pikoyaaairo tzimaraan-tapain-tsiri. ¿Tsikama okaratzika kantziri pijaikitajiri?” Ikantajiitzi: “12 kantziri.” ²⁰“Aajatzi nokimitakiro karatatsiri 7 yatantaitari, nowakaaka ikaratzi 4000 atziri. ¿Tsikama okaratzika kantziri pijaikitajiri?” Ikantajiitzi: “7 kantziri.” ²¹Ipoñaa ikantziri: “¿Tikirama pinkima-thati-roota?”

Yisita-kota-kaajiri mawityaakiri

²²Ariitaka Jesús Simapankoniki. Yamaita-kiniri mawityaakiri, ikantai-tapaakiri: “Pantanta-nakyaari kapichiini pako.” ²³Ipoñaa yakatha-wakota-nakiri Jesús yoka mawityaakiri. Yaanakiri othapiki nampitsi. Ichoontakiri irokiki, yantantakari kapichiini irako. Isampi-tzimaitari: “¿Kantatsi pamini?” ²⁴Ari yaminanaki, ikantzi: “Aminawitaana, noñaawitaari atziri yaniijiitzi, iro kantacha ti inkoñaa-piroti, isiyakaro inchato.” ²⁵Ipoñaa yapiitakiri ipampitziri irokiki, yaminakaajiri aajatzi. Ari yisita-kotanaki, koñaatanaji yamini intaina, iñaanajiro maaroni. ²⁶Ityaantajiri yisita-kota-kaajiri, ikantawajiri: “Airo pikinanaji nampitsiki, ti noninti pinkamanta-kotina.”

Iyotaki Pedro: Saipatzii-totaari inatzi Jesús

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷Ipoñaa iwaanaja Jesús, itsipata-naari iyomitaani, ijatiro maaroni nampitsi saikatsiri Cesarea-ki inampitsitiki Filipino. Okanta niyaanki awotsi isampitakiri iyomitaani, ikantziri: “¿Paitama ikinkisiryaa-kotanari atziri-payi?” ²⁸Akajiitanaki iyomitaani, ikantzi: “Tzimatsi atziri kantatsiri

^y 8.14-20 yatantaitari = pan

Juan Kiwaatantaniri pinatzii. Ikantzi pasini Elías pinatzii awiroka. Tzimatsi kantayita-tsiri aajatzi, pasini Kamantan-tzinkari pinatzii.”
 29 Ipoñaá isampita-nakiri irirori, ikantziri: “¿Tsikama pikanta-jiitzi awiroka?” Ari yakanaki Pedro: “¡Saipatzii-totaari pinatzii!”
 30 Ikantzi Jesús: “Airo pikamanta-kotana.”

Ikinkithata-kotziro Jesús inkami

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

31 Ari yitanakaro Jesús ikamantziri iyomitaani onkarati awishi-motirini Itomi Atziri. Ikantziri: “Antaro inkimaatsita-kaiyaana Antari-konaiti, ijiwari-payi Ompira-tasorintsitaari, aajatzi Yomitaan-taniri-payi, ari iwaka-kaantinari. Iro mawatapain-tsiri kitaitiri, añaajana.”
 32 Ari ikantakiriri, ti imanero. Ari yaanakiri Pedro intyaatsikaini Jesús inintawita iyomitaanajirimi.
 33 Ipithoka-pithata-nakari, yaminanakiri pasini iyomitaani-payi, ikisathata-nakiri Pedro, ikantziri: “Pijati Kamaari. Ti pisirityaaro awiroka inintakaanari Pawa, apatziro pisiritaro ininta-piintziri atziri-payi.”
 34 Ipoñaá ikaimakiri Jesús ikaratzi piyotzi-minta-kariri, ikaimakiri aajatzi iyomitaani, ikantakiri: “Tzimatsi-rika nintatsiri intsipatyaaana, iwashaantairo inintasi-yitari yantiro, onkanta-wityaa ipaikakoi-tirimi, intsipatyaaana.
 35 Tima inkarati itakowaita-chari yantayitziro inintayitziri irirori, ari impyaa-sitajyaa. Iriima ikaratzi atsiwintarori yantanajiro nonintziri naaka, okantakaan-tziro ikimisantziro Kamiithari Naantsi, irootaki ikamawintan-takanari aritaki yawisako-siritai.
 36 Ampinaasi-waita otzimi-motantzi waararontsi aka kipatsiki, aritaki ompyaakaa-sitan-tajyaa.
 37 ¿Kantatsima impinako-wintaityaa airo ipyaasi-waitan-taita?
 38 Tima inkarati pasikiko-wintyaanani naaka aajatzi okaratzi nokinkithata-koyitakiri, ari imatapajiri aajatzi Itomi Atziri impasiki-kowinta-pajiri apaata aririka impiyi yamajiro iwaniinkaro Asitariri, aajatzi irasi Maninkariiti tasin-tsitaa-tsiri.”

9 1 Ipoñaá ikantanaki aajatzi Jesús: “Iriipirora, tzimayitatsi pikaratzi aka, tikiraata pinkamiita, ari piñaakiro isintsinka Pawa tsika ikanta ipinkathari-wintantzi.”

Isiparyii-motakiri Jesús iyomitaani

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

2 Okanta awisanaki 6 kitaitiri. Tonkaanaki Jesús otzisiki, yaanakiri Pedro, Juan, ipoñaá Jacobo. Ari isiparyii-mota-kiriri.
 3 Kitamaro okantanaka iithaari, tikatsi ankimitakaantya okitamaronanaki.
 4 Iñaatziiri Elías itsipata-paakari Moisés, ikinkitha-waita-kaapaakiri Jesús.
 5 Iñaawaitasitanaka Pedro, ikantanakiri Jesús: “Yomitaanari,

^z 8.33 Kamaari = Mishatantaniri

omapiro okamiithatzi pamaiyakinani aka. Kamiitha nowitsikaiyimi mawa panko-shitantsi: Aparoni pashitya awiroka, aparoni yashitya Moisés, yashitya aparoni Elías.”⁶ Tima intharowa-jiita-nakitzi, irootaki iñaawaitasiwaitantanakari. ⁷Ipoña opokapaaki minkori otsimankakota-paakiri. Ikimatzi ikantaitzi: “Notomi inatzira yoka nitakokitari, pinkimisantiri.”⁸ Ipoña yamina-piro-wijiitanaja, tikatsi iñaanaji, intaini Jesús.

⁹Ikanta yoirinka-jiitaara otzisiki, ikowa-kotakiri airo ikamantantziro iñaakiri iroatzi apaata aririka yañaaji. Tima yoka Itomi Atziri ari yañaaji inkamawita-kyaara. ¹⁰Irootaki airo ikamanta-kotantari, iro kantacha oshiki isampita-wakaa-jiitaka irirori tsika opaita ikantakotziri Jesús, ari yañaaji inkamawitakyaa. ¹¹Ipoña isampitaiyakiri, ikantziri: “¿Paitaka ikanta-kotziri yotzinkariiti iriira jiwatapain-tsini Elías impoki?” ¹²Ari yakanaki Jesús, ikantziri: “Omapiro, iriitakira jiwatapain-tsini Elías impoki, intampatzikatan-tapaaki. ¿Tsikama okantzika isankinata-koyii-takina pairani? Tima onkanti: ‘Yoka Itomi Atziri, oshiki inthain-kawaitaitiri.’” ¹³Pinkimi, aritakira pokaki Elías. Oshiki imaimanita-wakiri, imonkaratakiro okaratzi isankinata-koita-kiriri.”

Iwawisaa-kotziri Jesús iintsi yaakiri piyari

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴Ikanta yariitaja Jesús yookanakiri iyomitaani, iñaapaatziiri ipiyotzi-wintakari oshiki atziri itsipatakari yotzinkariiti iñaanaminthatzi. ¹⁵Ikanta iñaawairira ipokaji Jesús, yokiryaa-jiitanaki, isiyajitanaka iwihata-wajyaari. ¹⁶Isampita-paakiri Jesús, ikantzi: “¿Paitama piñaana-minthatantariri?” ¹⁷Akanaki aparoni, ikantanaki: “Yomitaanari, namatziimiri notomi ikyaantasiritari piyari, ti onkantaji iñaawaitaji. ¹⁸Impoka-sita-pajiri-rika, oshiki iposakaa-waitari kipatsiki. Isimori-waanti-waita-kaari, yatsikai-kiwaita, ikisota-kairi. Nokanta-witakari piyomitaani iwawisaa-kota-jinari, ti imatiri.” ¹⁹Yakanaki Jesús, ikantanaki: “Titya pinkimisanta-jiiti awiroka. ¿Tsika-paitima piyoti? Pamakiri aka intsi.” ²⁰Yamaita-paakiniri. Ikanta piyari iñaapaakirira Jesús, ipiyon-kaanakari sintsiini iintsika, tyaanaki, ipinaawaita kipatsiki, isimori-waanti-waitanaki. ²¹Isampita-nakiri Jesús iriri iintsi, ikantzirii: “¿Tsika-paitima yitanta-nakari pintsiti?” Ikantzi: “Ari ikantzita owakira yintsita-paaki. ²²Itaakaa-waitakari paamariki, ipiinka-waitzi aajatzi nijaaki, inintzi iwamairimi. Kantatsi-rika pinisironkatyaana, pimatiro.” ²³Ikantziri Jesús: “¿Paitama pikantan-tarori ‘Kantatsi-rika...?’ aririka pinkimisantanaji, aritaki omatakyaa maaroni.” ²⁴Ipoña ikaimanaki sintsiini iriri iintsi, ikantanaki: “Kimisanta-witachana, tirika nonkimisanta-piroti, pinkimisantakaa-pirotajina awiroka.” ²⁵Aikirora iñaatzi Jesús ipokajiita-paaki atziri, ikisathata-nakiri piyari, ikantanakiri: “Pintainariyaari iintsi, airora pipiya-sitaari aajatzi.” ²⁶Ikaimanaki sintsiini piyari. Ikamanata-kaanakiri

iintsika. Oshiki kantanain-tsiri: “Kamaki iintsika.” ²⁷Ipoñaa yakatha-wakotanakiri Jesús, ikatziyakiri. Añaanaji. ²⁸Ikanta ikyaapaakira Jesús pankotsi, ari isampita-kiriri iyomitaani apaniroini, ikantziri: “¿Paitaka kaari nomatantari naaka nowawisaa-kotiri?” ²⁹Ikantzi Jesús: “Omapiro isintsitzi yoka piyari, okowatya aakowintyaaro amani, antzi-wintyaari aajatzi.”

Yapiitajiro Jesús ikamanta-kota inkami-motanti

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰Ipoñaa iwaanaja Jesús, ikinayitanaji Tapowiniki. Tira ininti inkimotiri atziri-payi. ³¹Tima iyomitaa-yitatziri iyomitaani, ikantayitzi: “Irootaintsira yaakaan-taitiri Itomi Atziri, iwaitiri. Awisawitakyaa, mawa kitaitiri, aritaki yañaaji aajatzi.” ³²Iro kan-tzimaita-chari ti iyojiita-wakiro okaratzi ikamanta-witariri. Tikatsi nintatsini isampitiri.

Tsika itzimi iriipirota-tsiri

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³Arijiitaja Capernaum-ki. Ikanta isaikajiita-pajira pankotsi, isampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Paitaka pikanta-wakaari inkaaranki awotsiki?” ³⁴Ari imairijiitaki irirori. Tima inkanta-wakaa-winta-tyaaro inkaaranki awotsiki tsika-rika itzimi iriipirota-tsiri. ³⁵Saikanaki Jesús, yapatotakiri 12 iyomitaani, ikantziri: “aririka pininti piriipiroti, pisiya-kotyaari ikanta otzikataari, ti impinkathari-wintanti irirori.” ³⁶Yamaki aparoni iintsi isaikajiitakira, ithomaakiri, ikantzi: ³⁷“Inkarati pairyirori nowairo ikimisantaana, impoña yaakamiithatairi aparoni kimitariri yoka iintsi, naakara yaakamiithataki. Ari okimitari aajatzi, aririka paakamiithatakina naaka, osiyawaitakaro iriitaki paapatyaanaja otyaanta-kinari aka.”

Ari akaratziri kaari kisaniiintairi

(Lc. 9.49-50)

³⁸Ari ikantanaki Juan: “Yomitaanari, noñaaki chapinki aparoni atziri pairyirori piwairo, iwawisaako-tzimaitari ikyaantasiritari piyari. Tira añaajiri ankaratiri aka, nowashaanta-kaakiri.” ³⁹Ikantzi Jesús: “Airo piwashaanta-kairimi. Tima inkarati tasonka-wintan-tatsiri ipairyirora nowairo, airora ikisi-mataana osamaniitaki. ⁴⁰Tima ari akaratziri itzimi kaari kisaniiintaini. ⁴¹aririka inkaminthayitimi impairyitiro nowairo, inkantaiti: ‘Nopakotiri nijaa yasitaari Saipatziiitotaari.’ Iriitaki impinaitajiri apaata. Omapiro.”

Airo pantakaan-tziro kaari-pirori

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴²“Tsika-rika itzimi antakaa-kironi kaari-pirori aparoni iintsi awintaanari, osiyakariri yoka aka, ari iwaskanitaa-yiitairi. Iro kamiithata-tsimi

inthayii-tiniri mapi ikintsiki, iwiinkai-tiri inkaariki. ⁴³Iroorika pako panta-piintan-tyaami kaari-pirori, piwashaantiro onkanyaa pawisakotan-tajyaari, pinkimita-kaantiro pithatya-tyiromi pako. Irojatzji pijaponthokitantajyaari inkitiki. Tima ti okantya otzimawita apiti pako ompona piñaajiro apaata yookaitaimi sarinka-winiki tsika pinkanta-jyaa pintaajya, ⁴⁴tsika anta ti inkaamanitapaji kinitisi, tsika ti intsiwaka-nitapaji paamari. ⁴⁵Iroorika piitzi panta-piintan-tyaami kaari-pirori, piwashaantiro onkanyaa pawisakotan-tajyaari, pinkimita-kaantiro pichiika-tyiromi piitzi. Irojatzji pijaponthokitantajyaari inkitiki. Tima ti okanti otzimawita apiti piitzi ompona piñaajiro apaata yookaitajimi sarinka-winiki tsika pinkanta-jyaa pintaajya, ⁴⁶tsika ti anta inkaamanitapaji kinitisi, tsika ti intsiwaka-nitapaji paamari aajatzi. ⁴⁷Iroorika piroki panta-piintan-tyaami kaari-pirori, piwashaantiro onkanyaa pawisakotan-tajyaari, pinkimita-kaantiro pinkitho-ryaatyiiromi pooki. Irojatzji pijapityaakin-tajyaari inkitiki. Tima ti okanti otzimawita apiti poki ompona piñaajiro apaata yookaitajimi sarinka-winiki tsika pinkanta-jitajya pintaajya, ⁴⁸tsika ti anta inkaamanitaji kinitisi, tsika ti intsiwaka-nitaji paamari aajatzi. ⁴⁹Tima paamarikira iñaantaityaami maaroni, inkimita-kaantai-timiro aajatzi okanta katyori. ⁵⁰Kamiitha okanta tziwi okatyotzi, aririka inkonowaitiro tsika ompaitya, airo apantaaro inkatyokan-taityaaro. Ari pinkanta-najyaari awiroka ontzimatyii pinkimita-kota-jyaaro tziwi-pirori, paapatyawakaiya, tima ti okanti pintzimawintawakaiya.”

Iyomitaantzi Jesús ikantzi: ti okanti pookiro piina

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10 ¹Ikanta iwaanaja Jesús ijatiro iipatsitiki Judá-iti, ikinanakiro intatzikiro Owaryiinkaarini. Yapatotzi-winta-waari oshiki atziri. Yitapaaro iyomita-ayitapajiri ikimita-piintzirora.

²Ari ipokakiri Nasitantaniri, isampita-paakiri Jesús inintzi inkompita-kaiyaarimi, ikantapaakiri: “¿Sinitaa-ntsita-tsimaa yookiro iina aparoni atziri?” ³Yakanaki Jesús, ikantanakiri: “¿Paitama ikantakiri awaisatzitini Moisés?” ⁴Ikantajiitzi irirori: “Isinitantzi awaisatzitini Moisés ookiro ina aririka impaitairo tsika osankinata-kota ookawakaantsi.” ⁵Ari yakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Okantakaan-tziro ti pinkimisanta-niti, irootaki isinitan-tamirori. ⁶Tima pairani owakira itantanakari iwitsikantzi Pawa, Iwitsikakiri sirampari aajatzi kooya.

⁷Irootaki airo isaikantaja mainari-payi asitaririki aririka yaawakaa-najyaa,

⁸tima aparoni inkanta-najyaa iwathaki osiyawaityaaro iwichaa-wakaa-jyaami.

Tima inkarati aawakaa-naachari tira apiti inkanta-najyaa, aparoni ikantana iwathaki. ⁹Irootaki airo okantanta yookajiro atziri iina itsipata-kaakariri Pawa.”

¹⁰Ikanta isaikajiitzi pankotsiki, isampitairi iyomitaani okaratzí ikantakiri, ¹¹ikantanaki Jesús: “Itzimi-rika ookironi iina, aririka yaaji pasini kooya, imayimpi-wintakiro itawitarori. ¹²Ari okimita kooya aririka ookiri oimi, aajirika pasini sirampari, omayimpitaki aajatzi.”

Itasonka-wintziri Jesús iintsi-payi

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³Ari yamaita-paakiniri Jesús intsi-payi, ikantai-tapaakiri: “Nonintzi piwasi-patzii-totiri nintsiti, pintasonka-wintiri.” Ikantzi iyomitaani Jesús: “Airo piñaasirinkiri Awinkathariti.” ¹⁴Ti onimota-nakiri Jesús iñaakirira, ikantziri: “Pisinitiri intsi-payi impoka-siti-naata. Airo pithañaana. Tima inkarati kimitajyaarini irirori, iriitaki ñaajironi ipinkathari-wintantzi Pawa. ¹⁵Airorika ipinkathai-tziri Pawa inkimitai-tyaari ikantara intsi-payi, airo iñiitajiro tsika ipinkatha-ritaji. Omapiro.” ¹⁶Ithomaa-wakiri intsi-payi, iwasi-patzii-toyitakiri, itasonka-winta-yitakiri.

Mainari ashaaranta-chari

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷Iro yawisan-tanajyaarimi Jesús, isiya-sitakari aparoni atziri, ityiirowa-sita-paakari, isampita-paakiri: “¡Kamiithari yomitaan-taniri!. ¿paitama nantajiri naaka nowanta-jyaarori nañaaji?” ¹⁸Ari yakanakiri Jesús, ikantziri: “¿Paitama pikantan-tanari: ‘Kamiithari pinatzi?’ Apanirora ikantakaaro Pawa ikamiithatzi, tikatsi pasini. ¹⁹Piyota-kotakiro ma Ikantakaan-taitziri:

Airo pimayimpitzi.

Airo piwamaantzi.

Airo pikositzi.

Airo pithaiya-kotanta.

Airo pamatawitantzi.

Pimpinkathatairi piri aajatzi piniro.” ²⁰Yakanaki irirori, ikantzi:

“Yomitaanari, Nomatakiro maaroni irojatzí nitanakaro pairani

ainiro nintsita-paaki.” ²¹Ikanta yaminanakiri Jesús, itakotanakari, ikantziri: “Tzimatsi aparoni kowityaa-painchari

kaari panti. Pimpimantiro maaroni tzimi-motzimiri, pimpiri

asinonkainkari, tima osiyawaitakaro piwaa-ranta-jyaami inkitiki.

Aririka pimatakiro pimpoki, piyaatina.” ²²Ikanta ikimawakira,

okantzi-moniinta-nakari. Owasiri ikanta ipiyanaja, tima

ashaarantzinkari inatzi.

²³Ikanta yaminanaki Jesús maaroni inampi-naki, ikantziri iyomitaani: “Oshiki ompomirintsitzi-motyaari ashaarantaniri ijatai ipinkatha-ritaji Pawa.” ²⁴Okiryantzi ikantanaka iyomitaani ikimakirira ikantakiri. Ipoña yapiita-nakiro ikantzi: “Notomiiti. ¡Oshiki ompomirintsitzi-

motyaari ijataji tsika ipinkathari-wintantzi Pawa awintaarori iwaararo!²⁵ Oshiki ipomirintsitaro ikyaakoitari inkyaan-tyaaro yanini omoro. Iri mapirota-chani ashaarantaniri impomirintsita-jyaaro inkyaaji ipinkathari-wintantzi Pawa.”^a ²⁶ Aikiro yokiryaa-nakitzii iyomitaani, ikantanakiri: “¿Paitama awisakotaa-tsini?” ²⁷ Ari itsikanatanakari Jesús iyomitaani-payi, ikantziri: “Airora imatziro apaniro atziri, iriitakira Pawa matakairini. Tima tikatsi pomirintsitzi-motyaarini irirori.” ²⁸ Ikantanaki Pedro: “Yoka nokarajitzi nonintzi noyaatakimi, tima nookayita-nakiro okaratzi tzimi-motanari.” ²⁹ Yakanaki Jesús, ikantanakiri: “Omapiro, tzimayitatsi kimisanta-najirori Kamiithari Naantsi, kinkithata-koyita-najirori aajatzi, irootaki yookan-tanakarori iwanko, iririntzi, iritsiro, asitariri, iina, itomi, iipatsiti.”^b ³⁰ Aritaki iñaajiro ontzimi-motajiri oshiki, anaanakiro okaratzi yooka-nakiri. Tima oshiki onkarati iwanko, iririntzi, iritsiro, asitariri, itomi, iipatsiti. Onkanta-witakyaa oshiki inkisa-niinta-waitaitiri, tima apaata aritaki iñaajiro irasi iwiro yañaayitaji.”^c ³¹ Iro kantacha, tzimatsi iroñaaka oshiki itayiwitarori, iriitakira ampoita-tsini iñaayitajiro. Tzimatsi pasini ampoiyyita-tsiri iroñaaka, iriitakira itayita-jyaaroni iñaayitajiro.”

Yapiitajiro Jesús ikamanta-kota iwamaitiri

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Ikanta itonkaa-jiitzi ipampithatziro awotsi ijatziro Aapatyaawiniki. Iriitaki jiwatatsi Jesús yaniijiitzi. Okiryantzi ikantajiitakiri iyomitaani, tharowa-siri ikantajiita iyaatziri. Ipoñaa yapiitakiro Jesús yapatotziri 12 iyomitaani, inkamantiri onkarati awishi-motirini, ikantakiri: ³³ “Ajatatziira Aapatyaawiniki. Arira yaakaan-taitiriri Itomi Atziri, yayiri ijiwari Ompira-tasorintsitaari, intsipata-kyaari Yomitaan-taniri, iriitaki mishakowintirini iwaitiri. Impoña iwawisaa-kiniri wirakochapayi, ³⁴ ithainkimawaitaitiri, impasawaitaitiri, inchoonta-waitaitiri, iwamaitakiri. Iro mawatapain-tsiri kitaitiri, aritaki yañaaji aajatzi.”

Inintziri Jacobo aajatzi Juan

(Mt. 20.20-28)

³⁵ Ikanta itomi-payi Zebedeo yoka Jacobo aajatzi Juan, itsitoka-paakari okaakiini Jesús, ikantakiri: “Yomitaanari, nonintzi pantinaro nonkampitimiri.” ³⁶ Ari isampita-nakiri ikantziri: “¿Paitama pinintziri nantimiri?” ³⁷ Ikantajiitzi: “Tima irootaintsi pimpinkathari-wintanti, pisinitina nontsipatyaami ampinkathari-wintanti piwaniinkaroki, nosaikaki aparoni pakopiroki pasini

---

^a 10.25 ikyaakoitani = camello; yanini omoro = omoro kithapi ^b 10.29 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti iniitiro naantsika “iina.” * onasiyita naantsi-payi ^c 10.30 ontzimi-motajiri oshiki = yookanaki-rika aparoni, aritaki impaitajiri 100

pampatiki.”³⁸ Ikantanakiri Jesús: “Tira piyotiro opaita pikowa-kotanari. Tima oshiki nonkimaatsityaari naaka. ¿Arima pamawitakiro awiroka onkarati pinkimaatsityaari? ¿Arima pinkimita-kyaana nonkami naaka?”^d ³⁹Ikantajitzi irirori: “Aritaki nomatakiro.” Ikantzi Jesús: “Omapiro, irootaintsira pimatiro onkarati nonkimaatsityaari,^e ⁴⁰Irooma pintsipatyaana ampinkathari-wintanti pisaiki aparoni nakopiroki, pasini nampatiki, tira naaka nintakaan-tironi itzimi-rika nontsipatyaari, irasi itzimi-rika ikasiyakai-tzitai-takari.” ⁴¹Ikanta ikimajitaki pasini iyomitaani, ikisanakiri Jacobo aajatzi Juan. ⁴²Ipoñaa yapatota-najiri aajatzi, ikantziri: “Piyojitzi awiroka tsika ikanta iwinkathariti pasini-satzi atziri-payi, oshiki impiratanta. Ari ikimitari aajatzi iriipirotatsiri, isintsiwintantzi inkimisantaitiri. ⁴³Irooma awiroka-payi, aririka pininti piriipiroti, pisiya-kotyaari tsika ikanta ompirataari. ⁴⁴Iroorika pinintzi pijiwatakaanti, pisiya-kotyaari ompirataari. ⁴⁵Ti iro impokan-tyaari Itomi Atziri impirantantya, iro ipokantakari isiya-kotyaari ompirataari, ikamawintanti, iriitaki pinakowintan-tatsini, yookakaa-wintairi maaroni.”

Yaminakai-tajiri kamiitha Bartimeo

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶Ikanta yariitaka Jesús Kasiryaariki. Ipoñaa iwaanaja itsipata-naari iyomitaani aajatzi ikaratzi apatotzi-winta-kariri. Okanta anta awotsi-nampikira, iñaapaakiri atziri paitachari Bartimeo, itomi Timeo, ikowako-yitantzi impasitaityaari. ⁴⁷Ikanta ikimaki irirori, iriitaki Jesús poñaachari Kasiyakaawiniki, ikaima-kota-wakiri, ikantziri: “¿Jesús! Ikasiya-kaitani pinkatharini David, pinisironkata-jyaana!” ⁴⁸Oshiki ikisatha-witai-takari, imairitan-tyaari, aikiro ikaimana-kitzii sintsiini: “¿Ikasiya-kaitani pinkatharini David, pinisironkata-jyaana!” ⁴⁹Katziya-paaka Jesús, ikantzi: “Pinkaiminari.” Ari ikaimai-takiri ikantaitziri: “Pinkatziyi, kimosiri pinkanta-nakya, ikaimatziimi.” ⁵⁰Yookanakiro iwiryakaro, katziyanaka, ipoka-sita-paakiri Jesús. ⁵¹Isampitawakiri irirori, ikantziri: “¿Tsikama pinintzi nonkanta-jimika?” Yakanaki irirori, ikantzi: “Yomitaanari, nonintzi nonkiryaaji.” ⁵²Ikantanaki Jesús: “Kantatsi pijataji, irootaki isitakotaa-jimiri pawintaajana.” Apatha-kirotanaka yaminawaitanaji kamiitha, iyaatanakiri Jesús awotsiki.

Ariitaja Jesús Aapatyaawiniki

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 ¹Aritaki okaakitzi-mata-paaki yariitan-tyaari Jesús Aapatyaawiniki. Tima ariijiitaka Chochokipankoniki aajatzi

^d 10.38 Iro ikanta-kotzi Jesús aka: “¿Arima pimatakiro awiroka piriro kipishaari onkarati niriri naaka? ¿Arima pinkimita-kyaana naaka inkiwaataitina?” ^e 10.39 Iro ikanta-kotzi Jesús: “Omapiro, aritaki pimatakiro piriro niriri naaka, aritaki pinkimita-kyaana inkiwaataitina naaka.”

Asinonkaa-pankoniki, omontitakari otzisi Yiinkakii-toni. Ari ityaankakiri Jesús apiti iyomitaani, ² ikantakiri: “Pijati nampitsiki amontitakari, ari piñiuro onthata-kotyaa kiripiri ipiraitari, tikira ikyaakoitari. Pinthatoryaa-kotiri, pamakiri.^f ³ Aririka isampii-tawakimi: ‘¿Pinkanti-rika pithatoryaa-kotan-tariri ipiraitari?’ Pinkanta-nakiri awiroka: ‘Kowatziiri Pinkathari. Aritaki yoipyaa-jimiri.’” ⁴ Jaitijiitaki, iñaapaakiri ithata-kotaka kiripiri ikyaakoitari pankotsi-nampiki. Ithatoryaa-kota-paakiri. ⁵ Tzimatsi atziri ñaawakiriri, ikaima-kotakiri, ikantzi: “¿Pinkanti-rika pithatoryaa-kotan-tariri?” ⁶ Ikantanakiri irirori okaratzí ikantawa-kiriri Jesús. Isinitai-takiniri yaanakiri kiripiri ikyaakoitari. ⁷ Yamaita-kiniri Jesús. Iwankita-kiniri manthakintsi imitzikarakí, ikyaa-kota-nakari Jesús. ⁸ Tzimatsi omaaronka-sitakiriri manthakintsi, pasini chikanaintsi inchasi imaaronkiro onkantyya owaniinkatan-tyaari awotsiki tsika ikinanakira. ⁹ Tima inkarati atziri jiwatain-tsiri, ikaratzí oyaatakiriri itaapiiki, ikaimajiitzi, ikantzi:

¡Korakitataiki awinkathariti!

¡Tasonka-wintaari ikantaja, tima Pinkathari inatzii otyaanka-kiriri!^g

¹⁰ Tasonka-wintaari ikantaja pinkatha-ritain-tsini, ikasiya-kayitani awaisatzitini David.

¡Korakitataiki awinkathariti, awisiryawwinta-jyaari Inkiti-satziwí!

¹¹ Ariitapaaka Jesús Aapatyaawiniki, kyaapaaki Tasorintsi-pankoki, yaminayita-paakiro maaroni. Tima tsitiniityaanaki, piyanaka Asinonkaa-pankoniki itsipata-naari 12 iyomitaani.

Imishatziro Jesús pankirintsi kaari kithotatsini

(Mt. 21.18-19)

¹² Okanta okitaitita-manaji, piyaja Jesús ipoñaajaro Asinonkaa-pankoniki, itashaa-paaki niyaanki-thaki awotsi. ¹³ Yaminaki antó iñaaki okatziya pankirintsi, owaniinka okanta oisi. Ijata-sita-nakiro, yamini tzimatsi-rika okitho. Tikatsi-tzimaita, oyosiita oisi, tima tikira onkitho-paititaji.^h ¹⁴ Ikantanakiro: “Pasi piwiro airo pikithotai.” Ikimajiitakiri maaroni iyomitaani.

Imisitowiri Jesús pimanta-yitatsiri tasorintsi-pankoki

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Ikanta yariijiitapaja Aapatyaawiniki. Kyaapaaki Jesús Tasorintsi-pankoki, imisitowa-paakiri pimanta-yitatsiri aajatzi ikaratzí amananta-yitatsiri. Yoka-yitapaakiro iwantariri kiriiki, ari ikimitaakiro tsika iwaitziri siropayi. ¹⁶ Tira isinitanaji aparoni yawisakairo iwararo

^f 11.2-7 ipiraitari, ikyaakoitari = pollino, burro   ^g 11.9-10 Korakitataiki awinkathariti = Hosana; otyaanta: * wairontsi   ^h 11.13,20-21 pankirintsi = higuera; okitho = higo

osaikira Tasorintsi-panko. ¹⁷Ipoñaa iyomitaan-tanaki, ikantzi: “Isankinai-takiro pairani iñaawaitzi Pawa, ikantzi:

Nowanko onatzii iroka, aritaki yamana-piintinari poñaayita-chari maaroni nampitsiki.

Iro kantacha awirokaiti, aritaki pamatawitanta-piintaki pipimantayitzi, pikimita-kaantakiro kosintzi-panko.” ¹⁸Ikanta ikimajiitaki ijiwari Ompira-tasorintsitaari itsipatakari Yomitaan-taniri, yaminajiitaki tsika inkinakairo iwamaakaantiri. Iro kantacha itharowan-tayitakari Jesús, tima oshiki amina-kiriri iñiirira kamiitha okanta iyomitaan-tayitzi. ¹⁹Tima ari tsitiniityaaki, piyanaka Jesús.

Sampisitanaki pankirintsi imishatakiri

(Mt. 21.19-22)

²⁰Ikanta ikina-manaji osaiki pankirintsi, iñaatziiro sampisitanaki, kamanaki maaroni oparitha. ²¹Ikinkisiryaa-najiro Pedro ikantakiri chapinki Jesús. Ikantziri: “Yomitaanari, paminiro pankirintsi pimishatanakiri, sampisitanaki.” ²²Yakanaki Jesús, ikantzi: “Pawintyaari awiroka Pawa. ²³Omapiro nonkantimi, kantatsi piñaanatiro otzisi, pinkanti: ‘Osirinki otzisi, ompiinki inkaariki.’ Airorika pikiso-siryaa-waitanaki, iriirika pawintaa-nakya, aritaki ikantakimiro. ²⁴Iroora nokantan-tamiri, tima aririka pamaniri Pawa pikamitiri tsika ompaityaa, pawintaa-nakyaari-rika, aritaki imatakimiro pikowa-kotziriri. ²⁵Aririka pamaniri Pawa, paripirotajiri tzimatsi-rika kaari onimota-kayimini, aritaki imatajimi Asitairi Inkiti-satzi yaripirotaimi awiroka tzimatsi-rika pikinakaa-sitakari. ²⁶Airorika paripirotari ikaratzi kishimiri, tima airo yaripirotaami awiroka Asitairi Inkiti-satzi.”ⁱ

Isintsinka Jesús

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷Ikanta yariijiitaka Aapatyaawiniki, aniiwaitapaji Jesús Tasorintsi-pankoki. Ipoka-sita-paakiri ijiwari Ompira-tasorintsitaari, itsipatakari Yomitaan-taniri-payi aajatzi Antari-konaiti. ²⁸Isampita-paakiri, ikantziri: “¿Paitama ontyaan-kakimiri piñaakantiro pitasorinka?” ²⁹Ari yakanaki Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi naaka nosampitimiri. Aririka pakakinaro, aritaki nonkantakimi ipaita otyaanka-kinari. ³⁰Tima ikiwaatantaki pairani Juan, ¿Paitama otyaanka-kiriri? ¿Iriima Pawa? ¿Atzirima?” Pakajiitityaa.” ³¹Ari ikanta-wakaa-jiitanaka: “Aririka ankantiri Pawa otyaankakiri, aritaki inkanta-nakai: ‘¿Paita kaari pikimisantantari?’ ³²Aamaa-sityaa ankanti: ‘Atziri otyaankakiri.’” Iro kantacha itharowantari inkisanakiri atziri-payi.

ⁱ 11.26 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti iñiitiro maaroni iroka ñaantsi aka. * onasiyita ñaantsi-payi

Tima inkanta-jiiti atziri-payi Kamantan-tzinkarini inatzii Juan. ³³Ari ikantajiitzi: “Ti noyotiro.” Ikantzi Jesús: “Pikimitaka awirokaiti ti pininti pinkaman-tinaro, aajatzi naari airo nokaman-tzimiro paita otyaanka-kinari.”

Kaari-piro-siriri antawai-rintzi

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12 ¹Ari yitanaaro Jesús isiyakaa-wintziro okaratzi iyomitaan-tayitziri, ikantzi: “Tzimatsi atziri pankitzirori chochoki-masi, itantota-kotakiro maaroni othapiki, iwitsika-sitakiro iwiro owaaki apaata, iwitsikaki atimintotsi yaminakoi-tantyaarori pankirintsi isaikaitaki jinoki. Yaminaki atziri aminironi iwankiri-masi. Jataki irirori intaina. ²Okanta okithoki-paititaki chochoki, ityaankaki impiratani yaajati. ³Ikanta ñaawakiri antawai-rintzi, yaawakiri ipasawaita-wakiri, yoipyaaajiri tikatsi yaanaji. ⁴Ityaanka-witaka aajatzi pasini impiratani. Itsitonkai-nawaitakiri, ikawiya-waitakiri. ⁵Ityaantaki aajatzi pasini, iwai-takiri. Tima oshiki ikaratzi ityaanta-witakari, tzimayitatsi ipasawaitai-takiri, iwai-takiri pasini-payi. ⁶Aparoni ikantapaaka itomi irirori, yitakoki-pirotari, ityaantakiri, ikanta-siritzi: ‘Iriirika notomi naaka, ari impinka-thaitakiri.’ ⁷Iro kantacha yokapayi antawai-rintzi, ikanta-wakaa-jiita: ‘Yoka asitajyaaroni apaata pankirintsi-masi. Thami awiri, ayiroota aroka.’ ⁸Yairika-wakiri, iwakiri. Yookakiri othapikita-paaka pankirintsi-masi. ⁹¿Paitama yantiri asitarori pankirintsi-masi? ¿Tima ari impokanaki irirori, iwakiri aamawinta-witarori iwankiri-masi, yaminanaji pasini? ¹⁰¿Tima piñaanatiro sankinarintsi? Ikantaitzi:

Imaninta-witakaro kipayi witsikirori pankotsi,

Iro kantacha irojatzi yaitairi iroka otzinkami-pirori.^j

¹¹Iriitaki Awinkathariti Pawa matajirori.

Irootaki okiryaa-wintan-tariri.”

¹²Ari inintawi-jiitanaka yaakaan-tanakirimi Jesús, iyotawakiro iriitaki ikinkithata-kotziri. Ti onkanti, tima intharowan-tatyii-yaari atziri piyotzi-minta-kariri. Iwashaanta-nakiri, ijapithatajiri.

Kamiithama impinaitiri pinkathari

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³Ipoña ityaantaitaki Nasitantaniri itsipatakari ikaratzi aapatyaa-yitariri Herodes, inintajiiwita inkompita-kaiyaarimi Jesús. ¹⁴Ikanta yariijiitaka, ikantapaakiri: “Yomitaan-tanirí, okaratzi piñaanitari awiroka iroopiro onatzii. Ti pinkimisantiro ikantayitziri atziri, ti piñaawaitiro pinimota-kaantyaariri. Piyomitaan-tziro awiroka iroopirori inintakaan-tziri Pawa. ¿Kamiithata-tsimá ahipiri kiriiki isintsitan-tziri

^j 12.10 kipayi, otzinkami = * mapi

iwinkathariti wirakocha-payi? ¿Ampinatirima? ¿Airoma apinatzi?”^k
¹⁵Iyotakiri Jesús, owapyimotan-taniri inatzii ikaratzi sampita-kiriri, ikantanakiri: “¿Paitama piñaantan-tanari? Pamakinari kiriiki, naminawakiri.” ¹⁶Yamaita-paakiniri. Ikantzi Jesús: “¿Paitama asitarori isiyakaaro aka? ¿Paitama asitarori iwairo?” Ikantajiitzi irirori: “Irasi César.” ¹⁷Ikantzi Jesús: “Tima iriitaki iwinkathariti wirakocha asitari, pantantyaaniri isintsiwintzimiri, pimpinatiri. Iriima ikaratzi yasitari Pawa, pantantyaaniri isintsitzimiri irirori.” Okiryaantzi ikantajiitanaka ikimirira Jesús.

Isampita-kowintai-tziro aririka yañaaji kamayitain-tsiri

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸Ipoña ipokajiitaki Tampatzikawiri iñiiri Jesús. Iriitaki Tampatzikawiri kantatsiri: “Airo yañaaji kamayita-tsiri.” Isampita-paakiri Jesús, ikantziri: ¹⁹“Yomitaan-tanirí, isankinataki pairani Moisés, ikantzi: ‘Aririka inkami atziri, airorika iwaiyan-takairo iina, kantatsi yaajiro iririntzi, iwaiyan-takaajiro irirori. Inkimita-kaantiri iriimi asityaarini iririntzi kamaintsiri.’” ²⁰Thami ankantawaki: Tzimatsi karatatsiri 7 iririntzi. Itarori itzimi yaaki iina, tikira iwaiyan-takairo iina, kamaki. ²¹Ipoña yaawitaaro pasini iririntzi apitita-tsiri itzimi. Ari ikimitakari irirori, kamaki, ti iwaiyan-takairo. Ipoñaawita-paaka mawatatsiri itzimi, aajatzi ikimitakari irirori. ²²Ari ikantakari maaroni ikarajitzi 7 iririntzi. Tikatsi aparoni waiyanta-kaironi. Ari owiraantarori kamaji aajatzi iroori kooya. ²³Aririkami yañaayitaji apaata kamayita-tsiri, ¿itzimikama oiminta-pirotyaari kooya? Tima maaroni ikaratzira 7 iinanta-witakaro.”

²⁴Yakanakiri Jesús, ikantziri: “¿Paitama kaari pikimathatantaro Sankinarintsi-pirori? ¿Paitama kaari piyota-kotantaro itasorinka Pawa?” ²⁵Tima aririka yañaayitaji kamayita-tsiri, airo itzimaji aawakai-yitaa-chani. Isiyapa-jyaari Maninkariiti anta inkitiki. ²⁶Irooma okanta-kota yañaayitaji kamayitain-tsiri, ¿tima piñaanatiro isankinatakiri Moisés tsika ikanta Pawa iñaanatan-takariri otaara kitoochii-masi? Ikantakiri: Naakataki Iwawani Abraham, Isaac, aajatzi Jacob.

²⁷Ari ayotziri irirori, tima ti imatiro kaminkari inkimita-kaantai-tyaari iwawani, apatziro ikaratzi añaatsiri ¿Ñaakiro? Pikinakaa-sitakaro awiroka.”

Otzinkami-pirori Ikantakaan-taitziri

(Mt. 22.34-40)

²⁸Ari ipokapaaki aparoni Yomitaan-taniri, ikimapaakiri iñaanata-wakaa. Iyotapaaki kamiitha iyomitaakiri Jesús yoka Tampatzikawiri-satzi, isampita-

^k 12.14-17 iwinkathariti wirakocha-payi = César

paakiri irirori: “¿Tsikama otzimika itarori oninta-pirota Ikantakaan-taitani?”
²⁹ Yakanaki Jesús, ikantzi: “Iroka ninta-pirota-chari, okantzi:

¡Pinkimi Israel-iiti! Yoka Awinkathariti Pawa, aparoni ikanta
 Ipinkatharitziri irirori.

³⁰ Piwinkathariti inatzi Pawa, ontzimatyii pininta-piro-tajiri, pininta-
 siri-tajiri, pininta-sintsi-tajiri. Isiriki piwairi.

Irootaki iroka otzinkami Ikantakaan-taitani. ³¹ Ari osiyaro apitita-
 naintsiri, kantatsiri:

Pintakota-jyaari pishininka pinkimita-kaantiri pitakota awiroka.
 Tikatsira pasini Ikantakaan-taitani anairori iroka-payi.” ³² Ikantanaki
 Yomitaan-taniri: “Kamiithataki, omapiro pikantakiri: Aparoni inatzi
 Pawa tikatsi pasini. ³³ Oshiki okamiithataki aninta-pirotajiri, aninta-
 siritajiri, aninta-sintsitajiri, isiriki awairi. Aajatzi ankimita-wakaa-najyaa
 aroka, antakota-wakai-yitajyaa. Iroora ikowakaa-pirotairi Pawa,
 anairo ipomitai-tziniriri yatsipi-wintaitari Pawa.” ³⁴ Ikanta iñaakiri
 Jesús kamiitha okaratziri ikantakiri, ikantanakiri: “Irootaintsimi piñiiri
 pimpinkathatairi Pawa, omatantyaari impinkathari-wintaimi irirori.”
 Tikatsira nintanaa-tsini isampita-najiri Jesús.

¿Paita charinin-tariri Saipatzii-totaari?

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Ipoñaa iyomitaantaki Jesús Tasorintsi-pankoki, ikantzi: “Pikimakiri
 Yomitaan-taniri, ikantzi: ‘Yoka Saipatzii-totaari incharinita-jyaari
 pinkatharini David.’ ¿Tsikama inkantyaaka?” ³⁶ Tima Tasorinkantsi
 ñaawaita-kaakiri pairani pinkatharini David, ikantaki pairani:

Iñaawaitanaki Pawa, ikantawajiri Nowinkathariti:

Pisaikapaji nakopiroki ampinkathari-wintanti,

Irojatziri noitsinampaan-tajyaariri kisaniiintzimiri,

Aripaiti intyiirowa-sita-jyaami, pimakoryaa-kitzitan-tajyaari.

³⁷ Imatzitakaro David ikantaki: ‘Nowinkathariti inatzii Saipatzii-totaari.’
 ¿Tsika inkini incharinityaari?” Ikanta maaroni atziri piyotain-chari,
 onimoyitakiri ikimiri ikantayitziri Jesús.

Ikinkithata-koitziri yotzinkari

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ipoñaa ikantaki aajatzi Jesús: “Paamaiyaari Yomitaan-taniri. Oshiki
 iniwitaro iwaniinka-tziityaa, ishamita-kaayityaaro iithaari-thanthanaa. Inintzi
 pinkatha iwithata-piintai-tyaari aririka iñiitiri tsika iyomparita-piintaita.

³⁹ Yasiminthataro isatikaitiri niyaanki karapapankoki impinka-thaitiri. Ari
 okimitari aririka ijati tsika yakyoota-wakaa-jiita. ⁴⁰ Yathawaa-yitaro aajatzi
 kinankaro yaapithatziro owanko. Iro isanthatakantarori yamanayita-piintzi airo
 iyotantaitari. Iro kantacha oshiki iwasankitaitairi.”

Asinonkainkaro kooya*(Lc. 21.1-4)*

⁴¹Okanta aparoni kitaitiri isaiki Jesús Tasorintsi-pankoki, ari isaiki-mota-paakiro ititaita-piintziri ipasitan-taitari kiriiki. Iñaatziiri ipokajitaki atziri ikaratzi tiyatitsiri iiriikiti. Tzimatsi oshiki ashaarantaniri titayitatsiri oshiki kiriiki. ⁴²Ari opokapaaki kooya kinankaro, asinonkainkaro onatzii, otitapaaki iroori apimintyaki-tiini kiriiki, tikatsi antitachani yamanantai-tantyaari. ⁴³Ikaimanakiri Jesús iyomitaani, ikantziri: “Anaantaki iroka kooya, anaakiri pasini atziri ikaratzi tiyiwitain-chari. Omapiro. ⁴⁴Tima inkarati titayiwitain-chari oshiki yasitakaa-witakariri Pawa, itita-sitakari tzimaraanta-tsiri iiriikiti. Irooma iroka kinankaro, apintzi-ryaakiri otitakiri oiriikiti amanantan-tyaarimi owariti.”

Ikinkithata-kotziro Jesús omporoki tasorintsi-panko*(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)*

13 ¹Ikanta isitowanaji Jesús Tasorintsi-pankoki, ikantzi aparoni iyomitaani: “Yomitaanarí, pamini-rotayaa mapi iwitsikan-taitarori, antaro onayitzi, owaniinka-waitaka pankotsi.” ²Ikantzi Jesús: “Maaroni pankotsi okaratzi piñiirika, airo piñaayitajiro okaratzi opiwiryaaaka apaata, inthonkaitiro imporokaitiro.”

Iñiitiri aririka onthonki-matajyaa*(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)*

³Ikanta yariijiitaka tonkaariki Yiinkai-toniki, imontita-paakaro Tasorintsi-panko. Ari isaikapaaki Jesús. Ikanta Pedro, Juan, Jacobo aajatzi Andrés, isampijiitakiri Jesús tikatsi pasini-payi kimirini, ikantziri: ⁴“Pinkamantina. ¿Tsika-paitama omonkaratyaa okaratzi pikantakiri? ¿Paitama noñiiri noyotan-tyaari?” ⁵Ari yakanaki Jesús, ikantanakiri: “Paamaiyaa yamatawitai-tzimi = kari. ⁶Tima oshiki pokatsini apaata impairyaa-paakiro nowairo, inkanti: ‘Naaka Saipatzii-totaari.’ Oshiki yamatawiti. ⁷Tima ari pinkima-koyitakiro oshiki manataantsi. Paamaiyaa oimiraa-siritzimi = kari, ontzimatyii omatyaa iroka-payi, tikira-tzimaita omonkaratyaata onthonkan-tajyaari maaroni. ⁸Imaimanita-wakaityaa nampitsiki, iwayirita-wakaiyaa pinkathari-payi. Onikayityaa tsika-rika-payi. Iñiiti tashitsi. Irootaki itanakyaaroni inkimaatsitai-tyaaro maaroni iroka-payi.

⁹Ontzima-tyiira paamaayityaa. Tima yaakaan-taita-tyiimi jiwari-payiki impasawaitaitimi karapapankoki. Impoña yaitanakimi isaikayitzira pinkatharinti okantakaan-tziro pawintaana, ari pinkinkithata-koyitajinari anta. ¹⁰Iro ninta-pirotacha itawakyaaro inkima-kotairo atziri-payi Kamiithari Ñaantsi maaroni nampitsiki. ¹¹Aririka yaitanakimi, airo okantzimo-siri-waitami, pinkanti: ‘¿Paitama nonkantiriri?’ Tima

Tasorinkantsi yotakayi-mironi opaita pinkantiri, tira awiroka ñaawaita-sita-chani. ¹²Ari ñiitaki aakaantirini iririntzi iwa-kaantiri. Piñii aakaantirini itomi. Piñii wamaakaan-tirini asitariri ikisaniinta-nakiri. ¹³Oshiki inkisaniinta-nakimi okantakaan-tziro pawintaajana naaka. Iro kantacha ikaratzi ojatanari yawintaajana, iriitakira awisakotaa-tsini.¹

¹⁴Aririka piñaakiri ipaitai-tziri 'Pinkaari Apirotan-taniri' isaikapaaki tsika ti inintakaitiri, inkarati nampita-jyaaroni aka iipatsitiki Judá-iti, ontzimatyii isiyi otzisiki. Tima iriitaki ikinkithata-kotakiri pairani Kamantan-tzinkari Daniel. (Inkarati ñaanataironi iroka, ontzimatyii ikimathatiro.) ¹⁵Pisaiki-rika intakiroki piwanko, ari pimpoñiiyaa pisiyanaki, airo pikyaa-panaatzi paapanaati tsika ompaityaa.^m ¹⁶Piwaniki-rika pisaiki, airo paapanaatziro pithaari. ¹⁷Inkanta-matsitaitiro onkarati motyaata-tsini, aajatzi tzimayita-tsini intsiti ainiro ithoyitzi otomi! ¹⁸Pamaniri Pawa, pinkantiri: 'Pookakaa-wintajina airo nosiyan-tawaitanaka kyaarontsi-paitiki.' ¹⁹Tima antaaro onkantyyaa yasinonkaityaa apaata. Tima pairani owakira iwitsikai-takiro kipatsi irojatzii iroñaaka, ti ñiiti siyaaroni iroka asinonkaantsi. Airo apiita ñiiti siyaaroni. ²⁰Airo itharokyaatzimi Pawa imairintziro iroka asinonkaantsi, tikatsi awisakotaa-tsinimi. Ikamintha iyosiitai-takiri ikaratzi awintaajariri Pawa, irootaki yoimairintan-takarori sintsiini asinonkaantsi. ²¹Aririka pinkimi inkantaitimi: 'Yoka Saipatzii-totaari.' Pasini kantatsini: 'Jiirinta Saipatzii-totaari,' airo pikimisantziri. ²²Ari impokaki siyakotyaarini Saipatzii-totaari, siyakotyaarini Kamantan-tzinkari. Ñaakan-tapaaki kaari ñaapiintaitzi. Inintawita-paakyaa yamatawitiri ikaratzi iyosiitakiri Pawa, kantatsira. ²³Paamawinta-yityaara awiroka, aritakira nokaman-tzita-yitakamiro."

Impiyan-tajyaari Itomi Atziri
(Mt. 24.29-35,42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴"Aririka onkarata-paaki apaata antaro yasinonkaityaa, aritaki intsiwakaki ooryaatsiri, airo yoorinta kasiri. ²⁵Inparyaayiti impokiro, aajatzi ikaratzi tzimawita-chari isintsinka inkitiki, oshiki inkanta-kanta-yitanakyaa. ²⁶Aripaitira impokaji Itomi Atziri inkinan-tapajyaaro minkori, ñiitawajiro isintsinka aajatzi iwaniinkaro. ²⁷Impoña intyaan-kakiri Maninkariiti, yapatota-pajiri ikaratzi iyosiitai-takiri nampitarori tsika-rika-payi owiraapaja kipatsiki, tsika owirathapitapaja.

²⁸Tima onkimita-jyaaro tsika okanta piñaapiintziro pankirintsi, aririka piñaakiro airisiyitanaji, piyotzi irootaatsi osarintsitzi-mataji.ⁿ ²⁹Irootaki piyotiri awirokaiti, aririka piñaakiro okaratzi nokanta-kimiri,

¹ 13.13 awintaa: * wairontsi ^m 13.15 intakiroki = jinoki okanta-pankaata pankotsi
ⁿ 13.28 pankirintsi = higuera

pokimataana. ³⁰Airo ikamita yoka ashininka-payi, irojatzi iñaanta-kyaarori okaratzí nokanta-kimiri. Omapiro. ³¹Arira onthonka-jyaari inkiti aajatzi kipatsi, irooma noñaani-yitakari omapirotatyaá iroori.

³²Tikatsi yotironi kitaitiri, tsika iwiraiyaa ooryaatsiri nompiyantajyaari. Tira iyotiro Itomi, iri mapirotzirori inkiti-wiri Maninkari. Apatziro iyotziro Asitanari irirori. ³³Paamaiyaa, aamawinta pinkantyaá, pamani. Tira piyoti tsika-paiti omonkaratan-tyaari.^o ³⁴Okimityaaro aririka ijati aparoni atziri intaina. Yookanakiro iwanko, inkantayitanakiri maaroni impiratani onkarati yantiniriri. Aajatzi inkimitaakiri aamaako-wintarori pankotsi, inkanta-nakiri: ‘Paamawinta-jyaana nompiyi.’ ³⁵Pisakisiriti awiroka, tima ti piyoti tsika-paiti impiyi asitarori iwanko, tsitinii-tiini, niyaankiiti-paiti, iñaaki-rika waripa, onkitaititamanaji-rika, ³⁶onkantyaama aririka imapokajiro impiyi, airo iñaapajimi pimayi. ³⁷Okaratzí nokanta-yitzimiri awiroka, irootakira nokanta-yitzitariri aajatzi maaroni: Paamaiyaa.”

Ikamanta-wakaita yaakaantiri Jesús

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 ¹Ari oyotapaaka apiti kitaitiri yoimosirinka-piintai-tziro Anankoryaantsi, iwanta-piintai-tarori yatantaitari kaari ikonowaitzi siñakaironi. Ari ikamanta-wakaakari ijiwari-payi Ompirasorintsitaari itsipatakari Yomitaan-taniri-payi, ikanta-wakaa-jiita: “Thami amatawitiri Jesús ayiri awa-kaantiri. ²Iro kantacha, airo amaimanitziri kitaitiri yoimosirinkaita, ikisako-wintari = kari atziri-payi.”

Isaitan-taitari Jesús kasankaari

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³Ikanta ikinanaji Jesús Asinonkaa-pankoniki, osaiki iwanko Simón omawitari pairani kowiinkari pathaa-rontsi. Ari isaikaki iwajiita. Ariitapaaka aparoni kooya amakotaki kasankaari. Oyosiita owaaki inchatyaaki, oshiki owinaro, kamiitha okantaka onaki iwitsikai-tziro mapi. Osataa-kotakiro opatziki, osaitan-takari ipatziinaki Jesús.^p ⁴Kisanaka ikaratzí ñaakirori, ikanta-wakaanaka: “¿Paitama aparaatan-tarori kasankaari? ⁵“¿Paitama kaari ipimantai-tantaro kasankaari? Ari aakimi oshiki kiriiki, iriitaki ampasityaaririmi asinonkainkari-payi.” Ikisanakiro kooya.^q ⁶Ari ikantzi Jesús: “Piñaasityaaro. ¿Paitama pikisan-tarori? Kamiitha noñaakiro naaka antakiri. ⁷Iriima asinonkain-kariiti irasi iwiro

^o **13.33** Tzimayitatsi sankinarints tsika ti iñiitiro ñaantsika “pamani.” * onasiyita ñaantsipayi ^p **14.3** incha-tiya = nardo; mapi = alabastro ^q **14.5** oshiki kiriiki = 300 denario (Iriitaki ipinaitziriri antawaita-tsiri aparoni osarints.)

isaiki-motimi, pininti-rika pintakotyaari, ari pimpasita-kyaari. Irooma naaka, kapichinita-paaki nosaiki-mota-najimi. ⁸Tima antatziiro iroka kooya aawiyiiri iroori, jiwataki osaitan-tanaro kasankaari omishata-tyaana tsika onkantyaa inkitaitina apaata. ⁹Tsika-rika ikamantai-tairo Kamiithari Ñaantsi, aritaki inkinkithata-koitairo aajatzi iroka kooya, inkinkithasiritan-taityaarori antakiri iroori. Omapiro.”

Ikinkisiryaa Judas yaakaantiri Jesús

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰Ikanta Judas Nampitsiwiri, ijata-sitakiri ijiwari-payi Ompirasorintsitaari yaakaantiri Jesús. Iriiwitaka itsipawitari 12 iyomitaani. ¹¹Antaro ikimo-siri-jiitanaki jiwari, isinitaakiri impiri kiriiki. Yamina-minata-nakiro Judas tsika inkinakairo yaakaantiri Jesús.

Owiraantarori iwakaanaari iyomitaani

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹²Iroora itarori kitaitiri iwanta-piintai-tarori yatantaitari kaari ikonowaitzi siñakaironi, iwamaa-piintaitzi aajatzi ipira yatsipitaitari iwaitari kitaitiri Anankoryaan-tsiki. Isampitakiri iyomitaani Jesús, ikantziri: “¿Tsika ankotsita-kaantika ayaari oimosirinkan-tyaarori Anankoryaantsi?” ¹³Ipoñaa ikantanakiri apiti iyomitaani: “Pijati nampitsiki, ari pimonthai-yaari atziri yaakotziro inijaati kowityaani. Piyata-nakiri, ¹⁴tsika-rika inkyaapaji, pinkantiri asitarori iwanko: ‘Inintzi iyoti Yomitaanari tsika yakyootiri iyomitaani yoimosirinkiro kitaitiri Anankoryaantsi.’ ¹⁵Ari iñaakana-kimiro jinoki iwanko, antaro okantaka iwitsikai-takiro onkini iwaityaa. Ari pinkotsita-kaantiri ayaari.” ¹⁶Jaitijiitaki iyomitaani ariitaka nampitsiki. Iñaakiro okaratzi ikantakiriri, ari ikotsita-kaantakiri iyaari kitaitiri Anankoryaantsi.

¹⁷Okanta otsitiniityaanaki yariita-paaka Jesús, itsipata-paakari 12 iyomitaani. ¹⁸Ikanta iwajiitara, ikantzi Jesús: “Pikaratakira pakyootana, tzimatsira aparoni pithoka-sityaanani. Omapiro.” ¹⁹Owasiri ikantajiitanaka. Aparoni-payi yitanakaro isampitziri, ikantziri: “¿Naakama?” ²⁰Ikantzi Jesús: “Iriitaki aparoni pikaratakira, ochaanta-kirori yatantari tsika noochaantziro naaka. ²¹Omapirotyaa impyaakotyaa Itomi Atziri, tima irootaki isankinata-koitakiri pairani. Iro kantacha nokantzi naaka: ¡Ikanta-machiitziro! Airo itzimaa-jatzimi yoka, aakaantirini Itomi Atziri.”

²²Tima ainiro isaiki iwajiita, yaakiro Jesús yatantari, ipaasoonki-wintakiro, ipityaakiro, ipayitakiri iyomitaani, ikantziri: “Iroka, piyaaro, nowatha onatzii.” ²³Ipoñaa yaakotakiro iraitziri, ipaasoonki-wintakiro,

r 14.22 yatantari = [pan]

ipakotakiri iyomitaani, irayitaki ikarajitzi. ²⁴Ikantziri: “Niraani onatzii, iro ñaakanta-pirotironi ikasiya-kaantaitani. Irootaki sitowaa-tsini, ari onkanyaa yawisako-siritan-tajyaari oshiki atziri. ²⁵Airo niritaaro iroka, irojatzii apaata aririka impinkathari-wintantai Pawa, aripaiti apiitajirori. Omapiro.”

Ikinkithata-kotziri Jesús imanakotiri Pedro

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶Ikanta ithonka-nakiro ipantha-kotziri Pawa, jaitijiitanaki Yiinkaitoniki. ²⁷Ikantanakiri Jesús iyomitaani: “Irootaintsi pooka-jiitina awirokaiti iroñaaka tsitiniri. Tima irootaki isankinata-koitakiri pairani ikantaitzi:

Nowiri aamaako-wintariri ipiraitari, aritaki inthonkakyaa iwaraa-nakyaa ipira.^s

²⁸Iro kantacha, aririka nañaaji, naaka itajyaaroni nojataji Tapowiniki.”

²⁹Ari yakanaki Pedro, ikantzi: “Aritakima yookajiiitanakimi pasini-payi, airo nomatziro naaka.” ³⁰Ikantziri Jesús: “Iroñaaka tsitiniri, tikira apititanaki inii waripa, mawasatzi pimanakotina, pinkanti: ‘Ti noñapiintiri Jesús.’ Omapiro.” ³¹Aikiro isintsitatzi Pedro, ikantzi: “Airo nooki-mii, aritaki ankarati ankami.” Ari ikantajitzi aajatzi ikarajitzi.

Yamani Jesús Toonkaitoniki

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³²Ikanta yariijiitaka ipaitai-tziro Toonkaitoni, ikantapaakiri iyomitaani-payi: “Ari pisaikawaki aka, namanawaki.” ³³Iri itsipatanaka Pedro, Jacobo aajatzi Juan. Antaro yiraa-sirita-kota-paakari. ³⁴Ikantziri: “Owamai-mata-tyaana nowasirinka. Ari pisaikawaki awiroka aka, pisakijiiti.”

³⁵Iwaaniintanaka kapichiini irirori. Tyiirowa-paaka, yamanapaaki, onkanyaa airo ikimaatsitan-taromi awishi-motirini. ³⁶Ikantzi: “Asitanarí, tikatsi pomirintsitzi-motyaamini awiroka. Nonintawita pookakaa-wintinaromi onkarati nonkimaatsityaari. Iro kantacha airo pimatano okaratzi nokowawitakari naaka, iro pimati paita pininta-kaakinari awiroka.”

³⁷Ikanta ipiyapaaka, ináapaa-tziiri imaajiitzi. Ikantapaakiri Pedro: “Simón, ¿pimaatzi? ¿Tima pinkisa-sityaaro kapichiini piwochoki?.” ³⁸Pisaaki-jiiti, pamani ináantaitami = kari, inintaiti yantakai-timiro kaari-pirori. Oshiki okaratzi kamiithata-tsiri pininta-witari pantirimi, iro kantacha ti pinkisa-siwai-nityaa.” ³⁹Aajatzi ipiyanaja, amanapaji. Irojatzii yapiitapaji ikantakiri inkaaranki. ⁴⁰Ikanta ipiyapaja, aajatzi ináapajiri imaajiitzi, tima ayimata-tziiri iwochokini. Ipasiki-waitzi iyomitaani, ti iyoti tsika inkanti. ⁴¹Iro mawatatsiri ipiyaka, ikantapaakiri: “¿Irojatzima pimaajiitzi? Monkarata-paaka yaakaan-tantai-tyaariri Itomi Atziri, yaitanakiri kaari-piro-siririki atziri. ⁴²Pimpiriinti, thami ajataji. Okaakitzi-mata-paaki pimantinani.”

^s 14.27 ipira = oisha, [oveja]   ^t 14.37 kapichiini = aparoni-machiini hora

Yaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Iñaawai-minthaitzi Jesús, imapoka-sitaka yariita-paaka Judas ikarata-piintziri 12 iyomitaani. Oshiki atziri itsipata-paaka, yamayitaki iwisa-minto, ipasa-minto. Ityaankani inatzii ijiwari-payi Ompira-tasorintsitaari, Yomitaan-taniri, aajatzi Antari-konaiti. ⁴⁴ Tima ikamantzi-takari yamayitakiri yoka pithoka-sityaarini, ikantakiri: “Itzimirika nowithata-paakyaari noninta-porota-paakiri, iriitaki, pairikiri, paanakiri.” ⁴⁵ Ari itsitoka-paakari Judas okaakiini Jesús, ikantapaakiri: “Yomitaanari.” Ininta-porota-paakiri iwithata-paakari. ⁴⁶ Yairikai-tapaakiri Jesús, yoosota-paakiri. ⁴⁷ Ikanta tsipata-kariri okaakiini Jesús, inosikanakiro iyotsiroti, itotzitakiri iyimpita impiratani Ompira-tasorintsi-pirori. ⁴⁸ Ipoñaa ikantzi Jesús: “¿Naakama kosintzi pamasitan-tanari piwisa-minto aajatzi pipasa-minto pairikan-tyaanari? ⁴⁹ ¿Tima piñaa-piintina noyomitaantzi kitaitiri-payi Tasorintsi-pankoki, kaarima paantana anta? Ari onkanyaa, irootaki omonkaratan-tyaari ikantai-takiri Sankinarintsi-piroriki.” ⁵⁰ Siyajiitanaka iyomitaani, yookanakiri apaniroini.

Mainari siyanain-chari

⁵¹ Tzimatsi mainari oyaatako-winta-nakiriri Jesús. Ikithaa-witaka manthakintsi karini-masita-tsiri. Iro kantacha yairikawii-takari irirori, ⁵² yookanakiro iithaari ithañaanaka, isiya-mirikita-sitanaka.

Yapatowintaitari Jesús

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55,63-71; Jn. 18.12-14,19-24)

⁵³ Ipoñaa yaitanakiri Jesús Ompira-tasorintsi-piroki. Ari yapatojiitaka maaroni ijiwari-payi Ompira-tasorintsitaari, Antari-konaiti, aajatzi Yomitaan-taniri. ⁵⁴ Ikanta Pedro nosikaka ipoki intainaini, iyaatako-winta-tziiri Jesús, irojatzzi yariitan-tapaaka iwankoki Ompira-tasorintsi-pirori. Kyaapaaki owaankiiri-tsitiki pankotsi, ari isaikapaakiri itsipata-paakari kimpoyaan-taniri, yakitsi-jiita paamariki. ⁵⁵ Ikanta ijiwari-payi Ompira-tasorintsitaari itsipatakari ikaratzi apatotain-chari, yaminawitaka ipaita thaiya-kotyaarini Jesús ompoñaan-tyaari iwa-kaantiri. ⁵⁶ Tzimawitaka oshiki thaiyako-witapaa-kariri, ti omonkarata-wakaa-tzimaityaa okaratzi ikantayi-witakari pasini-payi. ⁵⁷ Ari ikatziya-jiiwitanaka, ithaiya-kota-nakari Jesús, ikantzi: ⁵⁸ “Nokimiri naaka chapinki ikantzi: ‘Ari nomporkakiro Tasorintsi-panko, iwitsikani atziri, iro mawatatsiri kitaitiri nonthonkajiro nowitsikainiri naaka pasini, kaari ipomirintsita atziri iwitsikairo.’ ” ⁵⁹ Iro kantacha ti onkanti yaapatyaa-wakaa-wintyaaro okaratzi ikantako-witariri Jesús. ⁶⁰ Ipoñaa ikatziyanaka Ompira-tasorintsi-pirori, isampita-nakiri Jesús, ikantziri:

“¿Paitama kaari pakanta? ¿Tima piyota-kotiro okaratzí ikantakoi-tzimiri?”
⁶¹Irojatzí imairitaki, ti yaki. Yapiitakiri isampitziri: “¿Awirokama Saipatzii-totaari, Itomi Thasonkawintaari?”⁶² Yakanaki Jesús, ikantzi: “Naakataki. Irootaintsi piñiiri Itomi Atziri isaiki-motairi irako-piroriki Pawa Sintsi-pirori impinkatha-ritai. Ari piñaajiri impiyi inkinapaji minkoriki.”⁶³ Ikanta ikimawakira Ompira-tasorintsi-pirori, isara-nakiro iithaari ikisanaka, ikantanaki: “Tikatsi aninti pasini inkanta-koitiri.
⁶⁴Pikimajiitaki awirokaiti thainkakiri Pawa. ¿Tsikama pikanta-jiitzika awiroka?” Ikantajiitzi maaroni: “¿Tzimataiki ikinakaa-sitani! ¡Ontzimatyii inkami!”⁶⁵ Tzimatsi ikarajiitzi choonta-poro-waita-nakiriri. Tzimatsi pasini owasi-porota-nakiriri ikaposa-poro-tzimaitari, ikantziri: “¡Intsityaa piyoti, Kamantan-tzinkarí!” Imatzitakaro aajatzi aamaako-wintaniri, ipasa-poro-waitakiri.

Ikantzi Pedro: Ti noñiiri naaka Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18,25-27)

⁶⁶Ikanta isaikakira Pedro intakiroki, sitowapaaki kooya impiratani Ompira-tasorintsi-pirori. ⁶⁷Oñaapaakiri Pedro yakitsita, okantziri: “¿Tima awiroka itsipata pairani Jesús Kasiyakaawini-satzi?”⁶⁸ Imanakotanakiri Pedro, ikantanaki: “Tityaa, ti nokimathatimi ipaita pikantanari.” Ari isitowa-paintzi kapichiini. Irojatzí iñaanta-nakari waripa. ⁶⁹Okanta osamaniitaki, oñaajiri aajatzi, okamantakiri ikaratzí akitsita-chari, okantziri: “Irijatziitara yoka.”⁷⁰ Yapiita-nakiro Pedro imanakotsiri. Tikira osamaniti, yapiita-nakiro ikaratzí saikain-tsiri isampitziri, ikantziri: “Awirokataki itsipata-piintari Jesús, tima Tapowini-satzi pinatzii, iriiwaitaki iñaawaita-piintzi irirori.”⁷¹ Ikantzi Pedro: “Tima, ti noyotiro pikantanari. Iyotzi Pawa omapiro nokantzi, nothaiya-rika iwasankitai-naata.”⁷² Tikira osamaniti ari yapiita-nakiro iñaanaki waripa, kantanaka apiti yapiitakiro iñii. Ari ikinkisiryaa-nakiro Pedro ikantakiriri Jesús: “Tikira apititi iñii waripa, mawasatzi pimanakotina, pinkanti: ‘Ti noñiiri Jesús.’” Iraanaka ikinkisiryaa-nakiro.

Yaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2,11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 ¹Okanta okitaitita-manaji, yapatojiita-manaja maaroni pinkathari: ijiwari Ompira-tasorintsitaari, Antari-konaiti, aajatzi Yomitaan-taniri-payi, oshiki iñaawintakiri Jesús. Ipoña yoo-soita-nakiri, yaitanakiri isaikira Pilato, ijiwari wirakocha. ²Isampita-wakiri Pilato, ikantziri: “¿Awirokama iwinkathariti Judá-iti?” Yakanaki Jesús, ikantzi:

^u 14.70 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti iñiitiro owiraantarori iroka ñaantsi aka. onasiyita ñaantsi-payi

“Irootaki pikantakiri awiroka.” ³Ikanta ijiwari Ompira-tasorintsitaari, ikisaniinta-nakiri, oshiki ikantako-waiwita-nakari. ⁴Yapiita-nakiri Pilato isampitziri: “¿Tikatsima pinkanti awiroka? ¿Tima pinkimi okaratzi ikantakoi-tzimiri?” ⁵Ti yaki Jesús. Okiryaantzi iwanakiri Pilato yoka Jesús.

Imishakowintai-tziri Jesús

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38–19.16)

⁶Tzimatsi yamita-piintari ijiwariti wirakocha. Tima aririka yoimosirinkaityaa, imisitowa-piintzi aparoni Judá-iti yasitakoi-tziri, itzimi-rika inintakiri ishininka-payi. ⁷Tzimatsi paitachari Barrabás, yasitakoi-tziri itsipataro ikarajitzi iwakantaki, imaimanitikiri iwinkathariti wirakochaiti. ⁸Ikanta ipokajiita-paaki atziri, ikowa-kota-paakiri Pilato yantiro yamita-piintari. ⁹Yakanaki Pilato, ikantzi: “¿Iriima pinintzi nomisitowa-kaantiri ipaitai-tziri ‘Iwinkathariti Judá-iti?’ ” ¹⁰Iyotzi Pilato isamatyaari ijiwari Ompira-tasorintsitaari yaakaan-tantakariri Jesús. ¹¹Iro kantacha yoka ijiwari-payi Ompira-tasorintsitaari, ikisaakakari atziri-payi inkanti: “Iro kamiithatatsi imisitowaitiri Barrabás.” ¹²Yapiita-nakiri Pilato isampitziri: “Yoka ipaitai-tziri Iwinkathariti Judá-iti, ¿Tsikama nonkanti-rika?” ¹³Ikantzi ikaimajitzi atziri: “¡Pipaika-kota-kaantiriwí!” ¹⁴Ikantzi Pilato: “¿Tzimatsima kaari-pirori yantakiri?” Aikiro isintsitatzi ikaimajitzi atziri, ikantzi: “¡Pipaika-kota-kaantiriwí!” ¹⁵Iro inintan-tanakari Pilato yantiniri ookimotziriri atziri-payi, imisitowa-kaantakiri Barrabás. Iri ipasata-kaantanaki Jesús, isinitakiri ipaikaakoitiri.

¹⁶Ikanta owayiriiti ikyaakaa-nakiri Jesús owaankiiri-tsitiki iwayiri-pankotiki iwinkathariti wirakocha. Ari yapatota-kaantai-takiriri maaroni owayiri. ¹⁷Ikithaata-paakiri kithaarintsi kityoonka-masita-tsiri osiyarori ikithaata-piintari pinkathari-yitatsiri. Ipoñaa yamathaita-kaitakari kitoochii-tapo. ¹⁸Iro yantantarori iroka, tima inthainka-mawaita-tziiri. Ikaimako-tzimaitari, ikantzi: “¡Yokaja iwinkathariti Judá-iti!” ¹⁹Ipoñaa ipasaina-waitan-takari saworo-karaki. Ichoonta-poro-waitakiri. Ityiirowasi-tzimaitari impinkathariti ikantzi. ²⁰Ikanta ikaratakiro isironta-winta-waitari. Isapokainiri kityoonka-masita-tsiri ikithaata-kiriri inkaaranki, ikithaatainiri iithaari, yaanakiri ipaika-kotiri.

Ipaikakoi-tziri Saipatzii-totaari irojatzi ikamantakari

(Mt. 27.32-56; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

²¹Ikanta Simón, poñaachari Cirene, iriri Alejandro aajatzi Rufo, imonthaaitakari yariita irirori nampitsiki, isintsiiwinta-nakiri yanatanakiro ipaakaa-kotan-taityaariri Jesús. ²²Yaitanakiri tonkaariki

ipaitai-tziro Atzirii-toni. ²³ Ipakoita-paakiri kachori ikonowai-takiro owaaki inchato, ti iriro.^v ²⁴ Ipoñaa ipaikakoi-tanakiri. Yaitakiro ikithaa-yitari Jesús ipaa-wakai-takaro, ikimita-kaantakiro iñaarita itoyantyaari intzimi ayironi. ²⁵ Tima jinokita-paaki ooryaatsiri, ipaika-kotai-takiri Jesús.^w ²⁶ Isankinaitaki kantakaan-takirori ipaikakoi-tanta-kariri, okantzi: “Iwinkathariti Judá-iti.” ²⁷ Ari itsipatai-takiri ipaikakoi-tziri apiti kosintzi, iwatzika-koitaki irako-piroki, pasini yampatiki. ²⁸ Ari omonkaratakari isankinata-koita-kiriri pairani, ikantaitzi:

Ari inkimita-kaitairi iriimi kaari-pirori.^x

²⁹ Ithainkima-waitakiri ikaratzi awisayita-tsiri anta, itikai-nata. Ikantziri: “Tima awiroka porokironi Tasorintsi-panko, iro mawatapain-tsiri kitaitiri piwitsikairo aajatzi. ³⁰ ¿Paitama kaari payiitanta ipaika-kotai-takimi piwawisaa-kotajyaa?” ³¹ Ari imatzitakaro ijiwari-payi Ompira-tasorintsitaari aajatzi Yomitaan-taniri-payi, iwashaa-winthawaitaari, ikanta-wakaa-jiita: “Iwawisaa-kotziri pasini, ¿kaari imatantaro iwawisaa-kotajyaa irirori? ³² ¿Intsiyaa Saipatzii-totaari-witachari Iwinkathariti Israel-iiti, yayiiti ipaikakoi-takiri onkantya ankimisantanyariri!” Imatzitakaro aajatzi itsipatakari ipaika-kota, ithainka-mawaitakiri.

³³ Ikanta itampatzikata-paaki ooryaatsiri, omapoka-sitanaka otsitinitanaki, irojatzi oshiityaan-tanaka.^y ³⁴ Ari ikaimanaki Jesús sintsiini, ikantanaki: “¡Eloí! ¡Eloí! ¿Lama sabactani?” (Iro akantziri añaniki aroka: “¡Pawá! ¡Pawá! ¿Paitama pookan-tanakanari?”) ³⁵ Ikanta ikimawakiri saikawinta-kiriri ikaimanaki, ikantajiiitzi: “Pinkimiri, ikaimatziiri Elías.” ³⁶ Isiyapaaka aparoni, imitsiya-paintzi manthakintsi kachoriki kipishaari, yankowii-takiniri saworo-pankiki, iwaan-kakota-kiniri yatsimiyaata-wakiro. Ikantzi: “Añaawakiriita ari impokaki Elías iwaiitajiri.” ³⁷ Ipoñaa yapiita-nakiro ikaimanaji sintsiini, ti yaniinkatanaji. ³⁸ Okanta anta Tasorintsi-pankoki, saraanaki niyaankiki ithata-sitai-tzirori, apimankiti okantanaka. Itanakaro jinoki irojatzi osaawiki. ³⁹ Ikanta ijiwari owayiriiti katziya-winta-kariri Jesús, ikimakiri ikaimanaki sintsiini ikamanta-nakari, ikantanaki irirori: “¿Omapiro-witatyaa Itomitari Pawa yoka?”

⁴⁰ Amina-kotakiri intyaatsikaini kooya-payi, iroka okarajiiitzi: María Pankothanthaari-sato, Salomé, María iriniro iyaapitsi Jacobo aajatzi José. ⁴¹ Iroka-payi kooya irootaki tsipata-kariri pairani Jesús Tapowiniki, oshiki amitakota-piintakiri. Otsipatakaro aajatzi pasini kooya-payi oyaatapaa-kiriri Jesús ipokakira Aapatyaawiniki.

^v 15.23 Iro yoitaitziriri atziri, ijimpa-wathatan-tyaari, airo ikimaatsi-waitanta aririka iwasantaitairi. ^w 15.25 jinokita-paaki ooryaatsiri: * iwiraa ooryaatsiri

^x 15.28 Tzimayitatsi sankinarintsi tsika ti iñiitiro maaroni iroka ñaantsi aka. * onasiyita ñaantsi-payi ^y 15.33 * iwiraa ooryaatsiri

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴²Tima tsitiniityaanaki. Irootaki kitaitiri yamina-ronta-piintaita iyaari onkitaitita-manaji kitaitiri imakoryaan-taitari. ⁴³Ikanta José poñaachari Tonkaironiitoniki, ikarata-piintziri yapatota jiwari-payi Judá-iti, iriitaki oyaawintziriri Pawa impinkathari-wintantaji. Ti intharowanaki, ijata-sitakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pisinitinari nonkitatajiri Jesús.” ⁴⁴Tima imapoka-paakiri Pilato, ti iyowityaa kamakira Jesús. Ikaimakaan-takiri ijiwari owayiri-payi, isampitakiri omapiro-rika ikamaki Jesús. ⁴⁵Ari ikamantai-takiri Pilato, isinitainiri José yaanajiri. ⁴⁶Yamananta-sitakiri kithaarintsi karini-masita-tsiri. Ipaikaryaa-kotajiri, iponatakiri. Iwakotakiri imorontai-tziro siranta ikasiya-kaitari kaminkari. Yoipinaa-kaantaki antaroiti mapi, ishipita-kotan-takari. ⁴⁷Okanta María Pankothanthaari-sato otsipatakaro María iriniro José, aminako-jiitakiri iroori tsika iwaitakiri.

Yañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 ¹Awisanaki kitaitiri imakoryaan-taitari. Okanta María Pankothanthaari-sato, otsipatakaro pasini María iriniro Jacobo, aajatzi Salomé, amananta-jiitaki kasankaari ontziritan-tajyaaririmi Jesús. ²Aritaki sitowi-mata-paaki ooryaatsiri itapiintarori kitaitiri. Ananinkanaki iroori ojajiiti omoroki iwawi-takarira Jesús. ³Okanta-wakaa-jiita: “¿Ninkatyaa sirinkajaironi mapi yasita-kotan-taita-kariri?” ⁴Iro kantacha aminawita-paakari tsika iwawii-takari, oñaatzii isirinkai-takiro mapi, tima antaro mapi onatzii. ⁵Kyaapaaki omoroki iwawii-takarira. Oñaasita-paaka aparoni mainari isaikaki akopiroki, okitamaarotaa-nikitaki iithaari. Otharowa-jiitanaki. ⁶Ari iñaanata-nakiro irirori, ikantziro: “Airo pitharowantana. Iriima pipokasiwita Jesús Kasiyakaawini-satzi, ipaika-kotai-takiri chapinki. Añaajira, ti isaiki aka. Paminiro iwawii-takarira. ⁷Pimpiyanaki, pinkaman-tayitairi iyomitaani, pinkantairi Pedro ijiwataimi Tapowiniki, aritaki piñaajiriri anta. Tima iro ikamantzi-takamiri.” ⁸Ari osiya-pithata-nakaro kaminkari-moro, piyonkawaitanaka. Tikatsi pasini atziri onkaman-tanaki, tima otharowa-nakitzi.

Iñaakaaro Jesús iroka María Pankothanthaari-sato

(Jn. 20.11-18)

⁹Tima añaaji Jesús kapichikitaiti itapiintarori kitaitiri awisanakira kitaitiri imakoryaan-taitari, iroora yitanaja iñaakajaro María Pankothanthaari-sato yisita-kota-kaajiri pairani ikyaantasiritaro

karatatsiri 7 piyari. ¹⁰Iroora ojata-sitan-tanakariri iroori ikaratzi itsipatakari pairani Jesús, oñaapaa-tziiri yiraawai-jiita, okamanta-paakiri oñaajirira Jesús. ¹¹Ikanta ikimawi-jiita-wakiro oñaajiri Jesús yañaaji, ti inkimisanta-jiitiro.

Iñaakaari Jesús apiti iyomitaani

(Lc. 24.13-35)

¹²Ikanta iñaakaari Jesús apiti iyomitaani yanijjiitzi awotsiki, ipasini-porotzi-mota-pajiri kapichiini. ¹³Ari ipiyajiitanaka irirori, ikamanta-witapaakari ikarajitzi. Ari ikimitai-takiriri aajatzi, ti inkimisantaitiri.

Ityaankiri Jesús iyomitaani-payi

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴Iwawai-minthaita 11 iyomitaani Jesús, ari iñaakakari, ikisathata-pajiri iñaakirira kisosiri ikantajitaka, ti inkimisantiri ikaratzi ñaayita-jiriri yañaaji. ¹⁵Ikantapajiri: “Pijati pinthotyiro maaroni nampitsi-payi. Pinkinkithatainiri atziri-payi Kamiithari Ñaantsi. ¹⁶Tzimatsi-rika kimisantaironi, aririka inkiwaata-najyaa, iriitakira awisako-siritaa-tsini. Iriima kaari kimisanta-wakironi, iwasankitaitayiri. ¹⁷Iroka inkanta-yitanakyaa inkarati kimisanta-naatsini: yisita-kota-kaayitairi ikyaaantasiritari piyari, inkantiri: ‘Nawintaari naaka Jesús Saipatzii-totaari.’ Iñaawai-yitairo kantasi-waiyita-chari ñaantsi.” ¹⁸Aririka yairika-wityaari maranki, aririka irawityaaro piyanta-tsiri, tikatsi onkantiri, airo ikami. Ari onkantaki yisita-kota-kaayitairi mantsiyari-payi yantantyaari kapichiini irako.”

Iwajinokaja Jesús inkitiki

(Lc. 24.50-53)

¹⁹Ithonka-kiro Awinkathariti ikamanta-yitakiri, irojatzzi iwajinokantaari inkitiki, itsipata-paari Pawa ipinkathari-wintan-tapaji. Isaiki-mota-pajiri irako-piroki. ²⁰Ikanta ijajiitanaki iyomitaani, ikamantantaki maaroni nampitsiki. Iriira Awinkathariti matakaa-yitakiriri, yantakaa-yitakiri kaari iñaapiintaitzi, ari onkantyaari iyotantai-tyaari omapiro ikamantantai-tziri. Omapirowí.

^z 16.17 awintaa: * wairontsi